

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

A

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2008

Karel Hrubý

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

A

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI

Zákaz kouření, jeho právní úprava a vývoj

Vypracoval: Karel Hrubý

Vedoucí práce: JUDr. Jaroslav Adam

Studijní program: Sociální pedagogika, specializace bezpečnostně právní

Datum odevzdání : 31. 3. 2008

Zadání bakalářské práce

Název práce:	Zákaz kouření, jeho právní úprava a vývoj
Zadání práce:	Práce by měla definovat, zda je nutná právní úprava zákazu kouření a popsat současný právní stav v České republice. Zmíněny budou právní úpravy zákazu kouření v celoevropském kontextu a s těmi nejvíce restriktivními bude porovnána naše právní úprava, uvedeny její případné nedostatky. Závěrem práce by měla být snaha o nalezení a návrh možných řešení.
Jméno studenta:	Karel Hrubý
Ročník:	2.
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální pedagogika
Vedoucí práce:	JUDr. Jaroslav Adam
Katedra:	Společenských věd FM VŠE
Termín zadání:	3. března 2007

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma
» **Zákaz kouření, jeho právní úprava a vývoj** «
jsem vypracoval samostatně.

Použitou literaturu a podkladové materiály
uvádím v příloženém seznamu literatury.

Dále prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

Praha, 31. 3. 2008

---

podpis studenta

Anotace

Zákaz kouření, jeho právní úprava a vývoj

Cílem bakalářské práce je definovat, zda je nutná právní úprava zákazu kouření, popsat současný právní stav v České republice, jeho případné nedostatky. Práce se bude věnovat problematice kouření tabákových výrobků z hlediska kulturně-historického, z hlediska zdravotních rizik spojených s kouřením a ekonomických souvislostí. Rovněž budou zmíněny právní úpravy zákazu kouření v celoevropském kontextu. Závěrem by měla být snaha o nalezení a návrh možných řešení (preventivní opatření, zákazy a omezení reklamy a prodeje tabákových výrobků).

březen 2008

Poděkování

Za vedení a konzultační pomoc při zpracování práce
bych chtěl poděkovat

JUDr. Jaroslavu Adamovi

a

za inspiraci a cenné rady rovněž vedoucímu katedry společenských věd Fakulty
managementu VŠE Praha v Jindřichově Hradci

Doc. JUDr. Janu Hejdovi, Ph.D.

Obsah

ÚVOD	1
1 HISTORIE TABÁKU	3
1.1 HISTORIE KOUŘENÍ TABÁKU	3
1.2 PRVNÍ ZÁKAZY KOUŘENÍ.....	3
1.3 ROZVOJ VĚDECKÝCH POZNATKŮ O KOUŘENÍ TABÁKU	4
2 MEZINÁRODNÍ AKTIVITY, ZÁKAZY KOUŘENÍ V ZAHRANIČÍ	6
2.1 RÁMCOVÁ ÚMLUVA O KONTROLE TABÁKU.....	6
2.2 ZELENÁ KNIHA KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ	7
2.3 ZÁKAZ KOUŘENÍ V NĚKTERÝCH EVROPSKÝCH ZEMÍCH.....	9
2.3.1 Země s nejpřísnější regulací kouření.....	9
2.3.2 Země s regulací kouření s výjimkami	11
2.3.3 Země s nízkou regulací kouření.....	13
3 ZÁKAZ KOUŘENÍ V ČESKÉ REPUBLICE	16
3.1 HISTORIE ZÁKAZU KOUŘENÍ V ČR.....	16
3.2 SOUČASNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA ZÁKAZU KOUŘENÍ V ČR A SOUVISEJÍCÍ PRÁVNÍ PŘEDPISY	17
3.2.1 Zákon č. 379/2005 Sb. ze dne 19.8.2005, o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami... ..	16
3.2.2 Opatření v oblasti prodeje a označování tabákových výrobků.....	19
3.2.3 Omezení v reklamě.....	20
4 ANALÝZA	22
4.1 ROZBOR PLATNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY ZÁKAZU KOUŘENÍ.....	22
4.1.1 Srovnání s dřívější právní úpravou.....	23
4.1.2 Srovnání se státy s nejpřísnější regulací	25
4.2 SVOBODY A PRÁVA KUŘÁKŮ A NEKUŘÁKŮ.....	26
4.3 VEŘEJNÉ MÍNĚNÍ.....	28
4.4 NÁVRHY MOŽNÝCH ŘEŠENÍ	32
ZÁVĚR	37
POUŽITÉ ZDROJE	38
PŘÍLOHA	42

Úvod

Proč lidé stále kouří, když škodlivé zdravotní následky kouření jsou všeobecně známy? Je kouření věcí osobní odpovědnosti nebo je kuřák obětí nemoci a genetických dispozic? Má přednost právo na ochranu zdraví, nebo právo kuřáka zapálit si kdekoliv? A má společnost právo prosazovat opatření omezující kouření, nebo se jedná o nepřijatelné omezování osobní svobody? Všechny tyto otázky jsou laickou i odbornou veřejností v posledních letech široce diskutovány.

Přitažlivost kouření spočívá v jeho adaptabilitě, v rozmanitých účincích, které má. Může totiž fungovat jako sedativum, stimulant, na uklidnění nervů, k relaxaci a všeobecně jako prostředek k potvrzení sociální soudržnosti. Jenže tabák je zároveň jasně a prokazatelně zdraví nebezpečný výrobek. V tom spočívá naprostá ojedinělost tabákových výrobků, protože měl-li by být v současnosti zaveden do prodeje obdobný výrobek, neměl by nejmenší šanci stát se legálním produktem. Nejvíce kritizovanou vlastností kouření je to, že kuřák svým počínáním neohrožuje pouze sám sebe, ale i své okolí, protože i pasivní kouření vede k závažným zdravotním problémům. Dalšími skutečnostmi, pro které lze kuřáctví odsuzovat, jsou zápach, nepořádek a znečištění s kouřením spojené a zanedbatelné není ani riziko vzniku požárů. To vše má za následek, zvláště v posledním období, posun veřejného mínění k požadavku na uplatňování zákazu kouření ve veřejně přístupných prostorách. Kuřáci jsou vnímáni spíše v negativním světle a současně se snižuje i společenský statut kouření.

Cílem této práce by měla být především právní otázka zákazu kouření, přesto chci na jejím začátku krátce zmínit i historii kouření tabáku a první zákazy kouření. V další části bude podána informace o mezinárodních aktivitách směřujících ke kontrole tabáku a zákazu kouření. V globálním měřítku to jsou iniciativy Světové zdravotnické organizace a v rámci Evropského společenství především dokument Komise evropských společenství schválený v roce 2007, vybízející členské státy k přijetí přísnějších a jednotných regulačních opatření. Úroveň zákazu kouření se v jednotlivých evropských zemích totiž značně liší a tak příklady míry regulace kouření ve vybraných zemích jsou i součástí této práce.

Hlavním tématem je současná právní úprava zákazu kouření v České republice. Ve své práci budu čerpat z právních norem, které u nás upravují jak samotný zákaz

kouření, tak stanovují omezení v oblasti prodeje a označování tabákových výrobků a zakazují reklamu na tabákové výrobky. Porovnáním s dřívější právní úpravou zákazu kouření u nás, ale i s omezeními, která platí v zemích s nejtvrděší regulací kouření chci dospět ke zjištění, zda je u nás zákaz kouření upraven dostatečně a příslušná zákonná opatření splňují svůj účel.

Poměrně často se lze setkat s názorem, že uplatněním přísného zákazu kouření je nepřipustně zasahováno do osobních svobod a práv kuřáků. Zda tomu tak je a skutečně se jedná o diskriminaci kuřáků, i tomu se bude práce věnovat.

V poslední části se budu zabývat možným vývojem zákazu kouření v České republice. Pro tento vývoj bude jistě důležitý názor veřejnosti na tuto problematiku, ale především bude záležet na vůli politické reprezentace k prosazení změn. Svoji roli jistě sehraje také tlak Evropského společenství na sjednocení legislativy v této oblasti.

Na závěr chci předložit některé návrhy změn, které by bylo dle mého mínění vhodné a účelné přijmout v oblasti zákazu kouření a reklamy na tabákové výrobky.

1 Historie tabáku

Tabák pochází z listů rostliny rodu *Nicotiana* původem z amerického kontinentu. Důvodem, proč je mezi lidmi tak oblíben, je alkaloid v listech obsažený - nikotin. Právě nikotin je totiž tou účinnou látkou, která způsobuje fyzickou závislost na tabáku. Čistý nikotin je přitom jedním z nejtoxičtějších jedů, ale v množství nacházejícím se v tabákových výrobcích působí jako stimulant ovlivňující lidskou psychiku.¹

1.1 Historie kouření tabáku

Existuje mnoho způsobů, jak lze tabák užívat. Lze jej šňupat, žvýkat, pít jako čaj, konzumovat ve formě želé, a dokonce užívat ve formě klystýru. Přesto přese všechno si největší oblibu získalo jeho kouření. Je to způsobeno jednak jednoduchostí této aplikace, především však rychlostí účinku na lidský organismus. Po vdechnutí tabákového kouře se dávka nikotinu dostane téměř okamžitě do krevního oběhu.

Poté, co se Evropané po objevení Nového světa seznámili s kouřením tabákových listů, se tento zvyk rozšířil do Evropy velmi rychle. Již v roce 1558 byl tabák úspěšně pěstován v Portugalsku, odkud se pak rozšířil do Španělska, Francie a posléze do celé Evropy. V následujících padesáti letech pronikl tabák a jeho pěstování téměř do všech částí světa, od Sibíře přes Jávu a západní Afriku až po Tibet.²

Největší rozmach kouření tabáku však nastal s masivním rozšířením cigaret. K tomu velkou měrou přispěl v roce 1883 vynález balícího stroje na cigarety. Možnost tovární výroby a současně schopnost dopravit výrobek na velké vzdálenosti umožnily distribuovat produkt stejné značky na velkých územích. To ve stejné době podpořilo také vznik prvních rozsáhlých reklamních kampaní propagujících cigarety a nelze pochybovat o souvislosti mezi obrovským zájmem o kouření a účinky moderní reklamy.

1.2 První zákazy kouření

První zákazy kouření nebyly motivovány škodlivostí tabákového kouře pro lidské zdraví. Tím se věda začala seriózně a soustavně zabývat až v první polovině 20. století.

---

¹ Wikipedie: *Tabák*. [online]. Dostupné na [www](http://cs.wikipedia.org/wiki/Tab%C3%A1k):

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Tab%C3%A1k> [cit.15.8.2007].

² Gilman Sander L.: *Příběh kouře*, 1.vydání, Dybbuk, Praha 2006, str.11

Kouření tabáku bylo naopak považováno za cosi, co přináší člověku pouze požitek, tabák byl vnímán jako prostředek snižující únavu a pomáhající člověku uvolnit se, případně byl považován dokonce za lék na některé choroby. Zákazy pramenily z morálních předsudků, někdy z bezpečnostních důvodů, ale především byly projevem snahy vládnoucích elit udržet u poddaných disciplínu, produktivitu práce a tím zajistit společenskou a ekonomickou stabilitu.

První historicky doložený zákaz vydal roku 1535 vojenský guvernér Hispanioly Gonzalo Fernández de Oviedo, když zakázal domorodým obyvatelům užívat tabák v přesvědčení, že jsou po něm líní a neužiteční. V Anglii zakázal kouření již roku 1604 Jakub I. Kouření bylo považováno za barbarský, bezbožný zvyk, který způsobil, že: „...duchovenstvo zanedbávalo své povinnosti, šlechta propadala zahálce a prostý lid se ocitl na pokraji morálního úpadku“.³

Vladařem, který zakazoval kouření z obavy před ohrožením morálky i zdraví a dokonce se pokusil zavřít kavárny, v nichž se kuřáci scházeli, byl turecký sultán Murad IV. v letech 1623 až 1640. V Rusku v roce 1634 zakázal moskevský patriarcha kvůli nebezpečí vzniku požárů prodej tabáku a trestem pro přistižené při kouření bylo rozříznutí nosních dírek nebo bičování. Čínský císař Čchung-č` vydal v roce 1642 edikt zakazující kouření tabáku. Trest pro porušitele tohoto zákazu měl být stejně přísný jako za zradu. V roce 1642 zakázal kouření papež Urban VII. Důvodem bylo, že věřící, ale i kněží, neupustili od tohoto zvyku ani při konání mše.⁴

Vzhledem k nebezpečí vzniku požárů zakázal v roce 1764 kouření na veřejných komunikacích i pruský král Bedřich Veliký. Ve venkovských oblastech zde platil obdobný zákaz až do roku 1848. V roce 1908 byl ve Velké Británii schválen zákaz prodeje tabáku dětem a zákaz jeho prodeje v cukrárnách. Oboje bylo součástí zákonů týkajících se dětí.⁵

1.3 Rozvoj vědeckých poznatků o kouření tabáku

První koncil o kouření byl svolán v Oxfordu již v 17. století. Jakubu I. zde oponenti předváděli zčernalé vnitřnosti kuřáků, aby mu tak dokázali nebezpečnost

³ Gilman Sander L.: *Příběh kouře*, 1.vydání, Dybbuk, Praha 2006, str. 16

⁴ Gilman Sander L.: *Příběh kouře*, 1.vydání, Dybbuk, Praha 2006, str. 14 – 16

⁵ *Historie kouření.í* [online]. Dostupné na [www:](http://www.gymfry.cz/zmp0405/talackova/data/teoreticka_cast/historie.htm)

< http://www.gymfry.cz/zmp0405/talackova/data/teoreticka_cast/historie.htm > [cit.5.9.2007].

kouření. V roce 1761 spojil rakovinu nosních dutin s kouřením John Hill a Honoré de Balzac v Patologii společenského života věnoval kouření celou kapitolu, v níž zaznamenal neobvyčejnou přitažlivost kouření, ale také smrtící účinky kouření na nos a hrdlo kuřáka. V polovině 19. století vědec z Montpellier Etienne-Frédéric Bousisson publikoval studii, která dala rakovinu dutiny ústní do souvislosti s kouřením.⁶

Na patologickém kongresu v roce 1923 němečtí vědci poprvé prokázali na epidemiologické případové studii, že existuje spojitost mezi kouřením a rakovinou plic. Kouření bylo v Německu významným předmětem vědeckých výzkumů i ve 30. letech. Bylo spojováno s rakovinou, srdečním onemocněním a rovněž s vlivem na rozmnožování. Výzkumy však byly podporovány tehdejším nacistickým vedením v kontextu s rasovou čistotou a tělesnou hygienou.⁷

V roce 1948 přesvědčila britské a americké autority v oblasti veřejného zdravotnictví série epidemiologických studií rakoviny plic Richarda Dolla, že kouření je zdraví škodlivé a britská Zdravotnická výzkumná rada zveřejnila v roce 1957 zprávu, v níž uváděla, že spojení mezi kouřením a rakovinou plic je příčinné. Všechna fakta o škodlivosti kouření byla prokázána a zároveň přijata lékařskou veřejností v 70. letech minulého století. Velmi významné bylo rozpoznání rizik pasivního kouření, na jehož nebezpečnost upozornila v roce 1986 ve Spojených státech zpráva ministerstva zdravotnictví. Od té chvíle bylo kouření zpochybněno jako dobrovolná aktivita a v mnoha zemích to vyvolalo nárůst požadavků na zákazy kouření na veřejných místech.⁸

V současnosti je již lékařskou vědou prokázáno, že kouření, ale i pasivní kouření, významně přispívají ke vzniku 20 různých onemocnění a následnému úmrtí na tyto nemoci. Světová zdravotnická organizace považuje kouření za návykové a závislost vyvolávající. Také proto byla závislost na tabáku označena za nemoc, která je klasifikována jako samostatná diagnóza F 17.2 – syndrom závislosti na tabáku.⁹

---

⁶ Gilman Sander L.: *Příběh kouře*, 1.vydání, Dybbuk, Praha 2006, str. 26

⁷ Robert N. Proctor: *Hitler, das „Rassengift“ und die Spätfolgen*, 2.1.2007, Dostupné na [www:
<http://www.sueddeutsche.de/deutschland/artikel/773/96677/>](http://www.sueddeutsche.de/deutschland/artikel/773/96677/) [cit.10.12.2007].

⁸ Gilman Sander L.: *Příběh kouře*, 1.vydání, Dybbuk, Praha 2006, str. 374 – 376

⁹ Sovinová H., Csémy L., Kernová V., Kebza v.: *Kouření cigaret a pití alkoholu v České republice*, 1.vyd. Praha, Státní zdravotní ústav 2003, str. 19

2 Mezinárodní aktivity, zákazy kouření v zahraničí

Rozšíření tabákové epidemie je globálním problémem s vážným dopadem na veřejné zdraví, který vyžaduje nejrozsáhlejší možnou mezinárodní spolupráci. Již v roce 1994 na světové konferenci konané pod názvem „*Tabák nebo zdraví*“¹⁰ byl dán podnět k vytvoření globální smlouvy o kontrole tabáku. Světová zdravotnická organizace zveřejnila v roce 2001 návrh Rámcové úmluvy o kontrole tabáku, která pak byla předložena k podpisu smluvním stranám v roce 2003.

V rámci Evropského společenství byl schválen Akční plán pro zdraví a životní prostředí pro období let 2005 až 2010. Jeho cílem je: „...rozvinout práci na zlepšování kvality vnitřního ovzduší, zejména povzbuzováním omezování kouření na všech pracovištích, a to využitím jak právních mechanismů, tak iniciativ zdravotní osvěty na evropské úrovni i na úrovni členských států“.¹¹ Komise evropských společenství schválila v roce 2007 dokument tzv. „Zelenou knihu“, jejímž cílem je zahájit proces debat a konzultací, jejichž výsledkem by bylo nalezení způsobu, jak se vypořádat s pasivním kouřením.

2.1 Rámcová úmluva o kontrole tabáku

„*Rámcová úmluva o kontrole tabáku*“¹² z 21. května 2003 je právně závazným dokumentem Světové zdravotnické organizace, jehož cílem je vytvoření mezinárodního právního prostředí směřujícího k zastavení celosvětové tabákové epidemie. Smluvní strany se zde zavazují přijmout účinnou legislativu a opatření pro zamezení a snížení spotřeby tabáku, návyku na nikotinu a vystavování se tabákovému kouři. Významné je také uznání faktu, že: „...vědecké důkazy jednoznačně poukazují na to, že vystavování se tabákovému kouři způsobuje smrt, nemoc a invaliditu“.¹³

V jednotlivých člancích úmluvy jsou uvedeny oblasti a způsoby, kterými lze dosáhnou požadovaných cílů. Jsou to například cenová a daňová opatření ke snížení

---

¹⁰ Tobacco or Health

¹¹ *Zelená kniha; K Evropě bez tabákového kouře: možnosti politiky na úrovni EU*, materiál Komise evropských společenství ze dne 30.1.2007, str. 4

¹² The Framework Convention on Tobacco Control

¹³ *Rámcová úmluva o kontrole tabáku: Preambule*, dokument Světové zdravotnické organizace z 21.5.2003

poptávky po tabáku, regulace obsahu tabákových výrobků, způsob balení a značení tabákových výrobků, zákaz reklamy, propagace a sponzorování v souvislosti s tabákem, potírání nezákonného obchodu s tabákovými výrobky a rovněž podpora vzdělávání a informovanosti o nepříznivých zdravotních, ekonomických a ekologických následcích spotřeby tabáku.

Rámcovou úmluvu doposud podepsalo 168 a ratifikovalo 149 zemí.¹⁴ Česká republika se k úmluvě připojila hned v červnu 2003, ale doposud ji neratifikovala. Zákonná opatření v oblasti prodeje a užívání tabákových výrobků u nás ovšem již v současnosti splňují minimální standardy stanovené úmluvou.

2.2 Zelená kniha Komise evropských společenství

Již dříve se otázka prostředí bez tabákového kouře řešila v rámci Evropského společenství v nezávazných usneseních a doporučeních. Například usnesení Rady z roku 1989 o kouření na veřejných místech vyzývalo členské státy k přijetí opatření, která by zakazovala kouření na veřejných místech a ve všech prostředcích veřejné dopravy a doporučení Rady 2003/54/ES o preventivních opatřeních proti kouření a snaze o zlepšení tabákové kontroly rovněž vybízelo k zavedení účinných opatření, chránících před expozicí tabákovému kouři na vnitřních pracovištích, v uzavřených veřejných prostorách a ve veřejné dopravě. Ochranu pracovníků před tabákovým kouřem v prostředí stanovila směrnice č. 89/654/EHS o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci.

Dokument přijatý Komisí evropských společenství dne 30.1.2007, tzv. Zelená kniha, nese podtitul: „*K Evropě bez tabákového kouře: možnosti politiky na úrovni EU*“.¹⁵ V jeho úvodu je zdůrazněno, že expozice tabákovému kouři, tedy nepřímé nebo pasivní kouření, je v Evropské unii velmi rozšířenou příčinou nadměrné nemocnosti a úmrtnosti. Úsilí o dosažení prostředí bez tabákového kouře je tedy jednou z priorit politiky Komise týkající se veřejného zdraví, životního prostředí a zaměstnanosti.

Zelená kniha se věnuje problematice pasivního kouření z hlediska zdravotního, ekonomického a sociálního. Popisuje, jakou zátěž pro zdraví a jaká zdravotní rizika

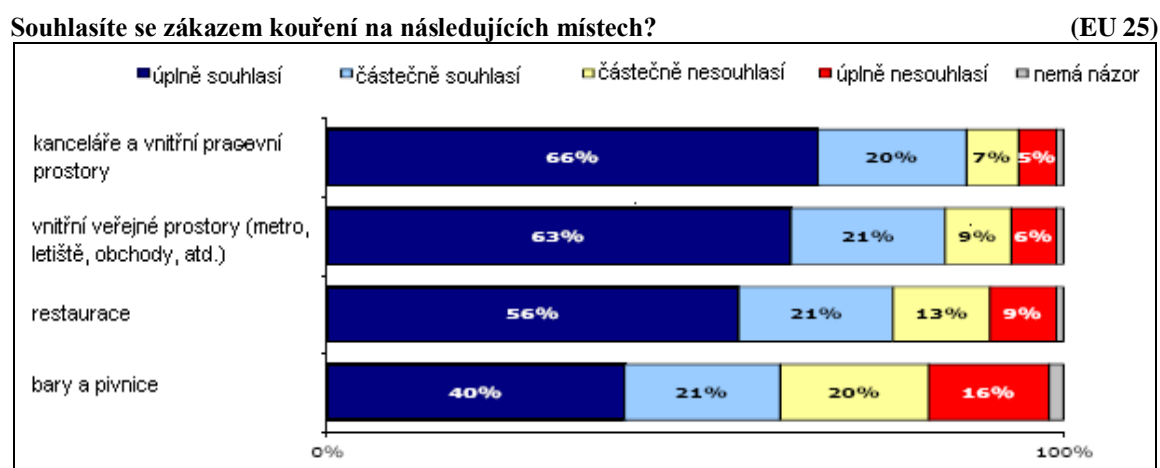
---

¹⁴ *Framework Convention Alliance for Tobacco Control* [online]. Dostupné na [www: <http://www.ftc.org/index.php?item=countryinfo&code=CZE>](http://www.ftc.org/index.php?item=countryinfo&code=CZE) [cit.10.12.2007].

¹⁵ Towards a Europe free from tobacco smoke: policy options at EU level

představuje expozice tabákovému kouři a popisuje i strukturu prostředí, ve kterém jsou lidé kouři vystaveni. Ekonomická část se věnuje hospodářským dopadům zákazu kouření a na odhadech provedených v zemích s úplným zákazem kouření dokládá dlouhodobý finanční přínos zákazu kouření, a to i přes ztráty v příjmech z daní z cigaret a ztrát, ke kterým dojde v tabákovém průmyslu. V sociální oblasti je zdůrazněn dopad zákazu kouření na sociální spravedlnost. Předpokládá se totiž, že největší přínos z opatření omezujících kouření by měly nejvíce znevýhodněné sociální skupiny, protože: „...pravděpodobnost, že člověk bude kouřit nebo bude vystaven sekundárnímu tabákovému kouři, totiž značně narůstá, má-li tento člověk nižší úroveň vzdělání, nižší příjem a zastává povolání s nižšími nároky na kvalifikaci“.¹⁶

V dokumentu jsou zmíněny výsledky nedávného průzkumu Eurobarometru „Attitudes of European towards tobacco“ (Postoje Evropanů vůči tabáku), který byl prováděn v pětadvaceti státech Evropy, a podle kterého nekouří přibližně 70 procent Evropanů a 75 procent si uvědomuje, že pro nekuřáky je tabákový kouř skutečným zdravotním rizikem. Z výsledků tohoto průzkumu je patrný i příklon veřejného mínění k podpoře právních předpisů omezujících kouření ve veřejných prostorech, jak je patrné například z následujícího grafu.¹⁷

Na příkladu vybraných evropských zemí jsou porovnávány výhody a nevýhody úplného zákazu kouření se zákazem kouření s výjimkami. V úvahu jsou brány různé varianty právních úprav zákazu kouření podle míry zásahu Evropského společenství

¹⁶ Zelená kniha; K Evropě bez tabákového kouře: možnosti politiky na úrovni EU, materiál Komise evropských společenství ze dne 30.1.2007 str., str. 9

¹⁷ Dostupné na [www: <http://ec.europa.eu/health/ph_information/documents/ebs_239_en.pdf >](http://ec.europa.eu/health/ph_information/documents/ebs_239_en.pdf) [cit.5.9.2007].

a je konstatováno, že přijetí závazných jednotných předpisů v rámci celého Společenství by zajistilo: „...srovnatelnou, průhlednou a vymahatelnou základní úroveň ochrany před riziky expozice tabákovému kouři v prostředí napříč všemi členskými státy“.¹⁸

2.3 Zákaz kouření v některých evropských zemích

Dá se říci, že ve všech státech Evropského společenství se projevuje úsilí o regulaci kouření, snížení spotřeby tabákových výrobků a s tím spojené omezování expozice tabákovému kouři a jeho škodlivých účinků na lidské zdraví. Právní úpravy omezující, nebo zcela zakazující kouření, se však doposud v jednotlivých členských zemích značně liší. V následujícím textu jsou uvedena omezení v některých státech společenství, a to z hlediska úrovně těchto omezení.

2.3.1 Země s nejpřísnější regulací kouření

Obecně lze říci, že v těchto zemích platí absolutní zákaz kouření ve všech veřejných budovách a všech veřejně přístupných uzavřených prostorech včetně pohostinských zařízení bez výjimky. Rovněž na pracovištích a ve všech druzích veřejných dopravních prostředků je kouření zakázáno.

Irsko

Irsko bylo první evropskou zemí, která zavedla tak rozsáhlý zákaz kouření. Již předtím zde bylo kouření zakázáno ve veřejných budovách, nemocnicích, školách, restauračních kuchyních, v letadlech a vlacích. Od účinnosti nového zákona, tedy od 29. března 2004 se zákaz vztahuje také na restaurace, bary, uzavřená pracoviště, firemní vozidla a taxi. Nekuřácké prostory musí být označeny a toto označení musí obsahovat i kontakt, na koho se obrátit v případě nějaké stížnosti. Výjimku ze zákona mají pouze vězení, psychiatrické léčebny a některé hotelové pokoje. Za porušení zákazu kouření hrozí provozovateli zařízení pokuta až do výše 3000 euro. Venkovní přístřešky pro kuřáky musí být nejméně z 50 procent odkryté.¹⁹

Zavedení zákazu kouření předcházela v Irsku rozsáhlá kampaň ze strany státu, která měla za cíl získat veřejné mínění pro zavedení tohoto opatření. Tato kampaň byla velmi

¹⁸ *Zelená kniha; K Evropě bez tabákového kouře: možnosti politiky na úrovni EU*, materiál Komise evropských společenství ze dne 30.1.2007 str., str. 9

¹⁹ Wikipedia: *List of smoking bans, Ireland*. [online]. Dostupné na www:

<http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_smoking_bans#.C2.A0Ireland> [cit.25.10.2007].

úspěšná, protože během několika málo měsíců podporovalo přijetí zákazu kouření 80 procent obyvatel.

Přesto existuje skutečnost zpochybňující úspěšnost prosazení zákazu kouření v irských hospodách a barech. Celá řada jich využívá totiž té možnosti, že se označí jako zařízení vyhrazené pouze pro uzavřenou společnost a v tom případě se na ně zákonné omezení nevztahuje.²⁰

Skotsko

Zákaz kouření ve všech uzavřených veřejných prostorech, na pracovištích, v dopravě a bez výjimky ve všech restauracích a hospodách zde platí od 26. 3. 2006. Také ve Skotsku, podobně jako v Irsku, probíhaly diskuze, zda takový zákaz není nepřijatelným zasahováním do osobních svobod. Zvítězil však argument vycházející ze statistických údajů, které prokazují nadprůměrné množství srdečních chorob a případů rakoviny v souvislosti s kouřením, ve srovnání s jinými evropskými zeměmi. Za porušení tohoto zákazu hrozí kuřákovi pokuta 50 až 1000 liber při jejím včasné nezaplacení, a zařízení, které kouření protiprávně umožní, může být potrestáno pokutou 200 až 2500 liber, vyšší částka rovněž při jejím včasné nezaplacení. Dozorem nad dodržováním zákazu kouření jsou pověřeni i zvláštní úředníci na ochranu životního prostředí.²¹

Anglie

Zákon zakazující kouření ve všech veřejných prostorách je v Anglii účinný od 1.července 2007. Kouřit se nesmí ve všech uzavřených veřejných prostorech, na pracovištích, ve veřejné dopravě, v restauracích a barech, včetně soukromých klubů pro členy, ale ani ve firemních autech, pokud jsou užívána více než jednou osobou, v uzavřených telefonních budkách a v přístřešcích na zastávkách, pokud jsou více než z 50 procent uzavřeny. Ze zákazu jsou vyňaty pouze hotelové pokoje určené pro kuřáky, věznice, kuřárny na ropných plošinách a psychiatrické léčebny. Kouření je paradoxně povoleno ve Westminsterském paláci, ačkoli členové Dolní sněmovny i Sněmovny lordů původně souhlasili se zákazem i v těchto prostorách.²²

²⁰ Wikipedia: *Rauchverbot*. [online]. Dostupné na www: <<http://de.wikipedia.org/wiki/Rauchverbot#Irland>> [cit.25.1.2008].

²¹ Zdraví.Žena.cz: *Ve Skotsku si již v hospodě nezapálíte*, 28.3.2007. [online]. Dostupné na www: <<http://zdravi.centrum.cz/zpravy/2006/3/28/clanky/ve-skotsku-si-jiz-v-hospode-nezapalite/>> [cit.19.10.2007].

²² Wikipedia: *List of smoking bans, England*. [online]. Dostupné na www: http://en.wikipedia.org/wiki/Smoking_ban_in_England#External_links [cit.25.10.2007].

Povinnosti ze zákona se nevztahují pouze na samotné kuřáky, ale rovněž na majitele provozoven, správce budov a jiných veřejných zařízení. Zaměstnavatelé nesou odpovědnost za ochranu zaměstnanců před kouřením na pracovišti. Není povoleno ani zřizování vnitřních kuřáren. Všechna místa, kde je kouření zakázáno, musí být předepsaným způsobem označena. Zákaz kouření se vztahuje na jakýkoliv tabákový výrobek, tedy i na vodní dýmky nebo bylinné cigarety.

Za porušení zákazu kouření je možné uložit kuřákovi pokutu 50 liber na místě, případně až 200 liber při řízení před soudem. Za neoznačení nekuřáckých prostor hrozí provozovateli pokuta 200 liber a až 1000 liber u soudu a jestliže někdo umožní protiprávně kouření ve své provozovně, může dostat pokutu až 2500 liber v řízení před soudem.²³

Francie

Naprostý zákaz kouření ve veřejných prostorách, tedy například na úřadech, poštách, ve školách, muzeích, knihovnách, na letištích, nádražích a v metru, platí ve Francii od 1. února 2007. Původně měl ve stejném termínu platit tento zákaz i v restauracích, barech, kavárnách, kasinech a diskotékách. Pro tyto prostory však byla účinnost zákona posunuta na 1. leden 2008. Za porušení tohoto zákona může být kuřák potrestán pokutou od 68 euro, provozovateli zařízení hrozí pokuta od 135 euro.²⁴

Švédsko

Zákaz kouření ve všech veřejných zařízeních, barech, kavárnách a restauracích je účinný od 1. června 2005. Co se týká restauračních zařízení, jsou z tohoto zákazu vyňaty venkovní otevřené plochy. Švédskou specialitou je, že tamní parlament neurčil postih za nedodržení zákazu kouření. Přesto je prý zákon díky příznivému veřejnému mínění dobrovolně dodržován.²⁵

2.3.2 Země s regulací kouření s výjimkami

Tyto země zavedly podobně restriktivní opatření jako země v předchozím bloku, poskytují však výjimku restauračním zařízením, která v některých případech mohou

---

²³ *England Smoking Ban - 1st July 2007*. [online]. Dostupné na [www:](http://www.englishsmokingban.co.uk/about-the-england-smoking-ban.php)

<http://www.englishsmokingban.co.uk/about-the-england-smoking-ban.php> [cit.2.11.2007].

²⁴ Wikipedia: *Rauchverbot*. [online]. Dostupné na [www:](http://de.wikipedia.org/wiki/Rauchverbot#Frankreich)

<http://de.wikipedia.org/wiki/Rauchverbot#Frankreich> [cit.25.1.2008].

²⁵ Wikipedia: *Rauchverbot*. [online]. Dostupné na [www:](http://de.wikipedia.org/wiki/Rauchverbot#Schweden)

<http://de.wikipedia.org/wiki/Rauchverbot#Schweden> [cit.25.1.2008].

vyčlenit prostory pro kuřáky. Tyto samostatné prostory však musí být zcela odděleny od prostor pro nekuřáky.

Dánsko

Od dubna 2007 zde platí zákaz kouření ve všech veřejných zařízeních a na všech pracovištích veřejných služeb. Pro pracoviště v soukromé sféře platí přísnější pravidla než dříve, avšak nikoliv úplný zákaz. Od 15. srpna 2007 je zakázáno kouření v hospodách, restauracích a barech o velikosti nad 40 m². Výjimku v těchto zařízeních mohou tvořit speciální oddělené kuřácké místnosti. U menších zařízeních je rozhodnutí o tom, zda bude kuřácké či nikoliv, pouze na jeho provozovateli. Se změnou jízdního řádu v lednu 2007 bylo kouření zakázáno ve všech vlacích státních drah.²⁶

Itálie

Již od 12. prosince 2004 platil v Itálii zákaz kouření ve všech vlacích a od 10. ledna 2005 je zakázáno kouřit ve všech veřejných prostorách, včetně restaurací, barů a kaváren. V restauračních zařízeních je sice kouření zakázáno, výjimkou je zde ale možnost zřízení oddělených prostor pro kuřáky. Tyto prostory mohou tvořit maximálně polovinu z celkové plochy pro hosty. Musí být hermeticky odděleny od nekuřáků, průchod musí být automaticky uzavíratelný a musí být zajištěno dokonalé odvětrávání. Tato opatření jsou zákonodárcem úmyslně tak tvrdě nastavena, aby byla většinou běžných podniků jen těžce dosažitelná.

Kuřákovi porušujícímu zákaz kouření hrozí pokuta 27,50 až 275 euro. Tato částka může být zdvojnásobena, pokud kouří v přítomnosti těhotné ženy nebo dítěte mladšího dvanáct let. Provozovatel zařízení, kde je zákaz porušován, může dostat pokutu do výše 2 200 euro a v případě opakovaných porušení mu hrozí ztráta koncese.²⁷

Španělsko

Zákon upravující zákaz kouření a absolutní zákaz reklamy na tabákové zboží je ve Španělsku účinný od 1. ledna 2006. Zákaz se týká všech pracovišť, uzavřených veřejných prostor, veřejné dopravy, ale i soukromých prostor, které jsou veřejnosti přístupné. Výjimku mají divadla a kina, která mají možnost vyhradit prostor pro kuřáky,

---

²⁶ Wikipedia: *Rauchverbot*. [online]. Dostupné na [www](http://de.wikipedia.org/wiki/Rauchverbot#D.C3.A4nemark): <<http://de.wikipedia.org/wiki/Rauchverbot#D.C3.A4nemark>> [cit.25.1.2008].

²⁷ Wikipedia: *Rauchverbot*. [online]. Dostupné na [www](http://de.wikipedia.org/wiki/Rauchverbot#Italien): <<http://de.wikipedia.org/wiki/Rauchverbot#Italien>> [cit.15.12.2007].

jestliže nabízejí občerstvení. Zvláštní a velmi liberální úprava oproti ostatním zemím existuje u restaurací a barů. Majitelé těch podniků, jejichž plocha nepřesahuje 100 m² nejsou zákazem kouření nijak omezeni. Ti, jejichž prostory pro návštěvníky jsou větší, mají povinnost zřídit speciální prostor pro kuřáky a zajistit dohled nad tím, aby tato místa nebyla navštěvována dětmi a mladistvými. Velkým restauračním zařízením se daří zákon obcházet tím, že svůj podnik rozdělí na více menších částí, které jsou samostatně daňově přihlášeny.²⁸

Německo

Německo nemá doposud jednotnou úpravu zákazu kouření, toto rozhodnutí je v kompetenci jednotlivých spolkových zemí. I proto se opatření proti kouření v jednotlivých spolkových zemích značně liší. V některých platí naprostý zákaz kouření, některé regulují kouření minimálně, většinu z nich však lze zařadit do kategorie zemí se zákazem kouření s výjimkami. V rámci celé země platí zákaz pouze tam, kde to je umožněno rozhodnutím spolkového sněmu, tedy v budovách centrálních úřadů, v železniční dopravě, na letištích a například v taxících. Tento centrální zákaz platí od 1. září 2007. Již od roku 2004 se v Německu nesmělo kouřit na pracovištích, respektive existovala povinnost zaměstnavatele chránit zaměstnance před tabákovým kouřem. Obecně se dá říci, že ve většině spolkových zemí, je v současnosti zakázáno kouření na úřadech, v bankách, kulturních zařízeních, ve školách a nemocnicích. Rozdíly v úrovni zákazu kouření existují tedy především v restauračních zařízeních, barech a na diskotékách. Od 1. ledna 2008 platí naprostý zákaz kouření v Bavorsku a Meklenbursku-Předním Pomořansku, v dalších jedenácti spolkových zemích je kouření od stejného data rovněž zakázáno, existuje zde ale možnost vytvářet oddělené prostory pro kuřáky a ve zbylých pěti je regulace kouření doposud nulová. Rovněž tyto spolkové země však v průběhu letošního roku zavedou v pohostinských zařízeních zákaz kouření s výjimkami.²⁹

2.3.3 Země s nízkou regulací kouření

Obecně se dá říci, že v těchto zemích je kouření zakázáno ve všech uzavřených veřejných prostorech a prostředcích veřejné dopravy. V některých z těchto zemí existuje

²⁸ Wikipedia: *Rauchverbot*. [online]. Dostupné na [www: <http://de.wikipedia.org/wiki/Rauchverbot#Spanien>](http://de.wikipedia.org/wiki/Rauchverbot#Spanien) [cit.25.1.2008].

²⁹ Wikipedia: *Rauchverbot*. [online]. Dostupné na [www: <http://de.wikipedia.org/wiki/Rauchverbot#Deutschland>](http://de.wikipedia.org/wiki/Rauchverbot#Deutschland) [cit.25.1.2008].

výjimka v železniční vnitrostátní dopravě, kde jsou vyhrazeny vozy pro kuřáky. Jestliže je v těchto zemích omezeno kouření v pohostinských zařízeních, jedná se o nedůslednou právní úpravu, kdy prostory pro kuřáky a nekuřáky nejsou zcela odděleny, takže zákaz kouření postrádá význam. Mezi státy s nízkou regulací kouření se řadí se svou právní úpravou zákazu kouření i Česká republika.

Slovensko

Právní úprava zákazu kouření je velmi podobná té tuzemské. Zákon o ochraně nekuřáků zde nabył účinnosti v roce 2004 a byl hned v následujícím roce novelizován. Prodej tabákových výrobků je povolen osobám starším 18 let. Zakázáno je kouřit v prostředcích hromadné dopravy mimo vagónů železniční dopravy vyhrazených pro kuřáky, v čekárnách a na zastávkách veřejné dopravy, ve všech uzavřených veřejných prostorách a zařízeních veřejného stravování, s výjimkou těch, která mají oddělenou část pro kuřáky.³⁰ Zákaz kouření na pracovištích, kde pracují i nekuřáci, platí již od roku 1996. Na Slovensku v současnosti probíhá diskuze o nutnosti zpřísnění zákona, připravována je nová zákonná úprava, která by měla začít platit v průběhu roku 2008.

Belgie

Zákaz kouření ve všech veřejných prostorách a částečně v restauračních zařízeních zde platí od 1. ledna 2007. Výjimka zde existuje pro restaurace, pivnice a bary, v nichž je kouření povoleno pod podmínkou, že je minimálně polovina míst vyhrazena pro nekuřáky. Ti ale nejsou od kuřáků nijak odděleni, čímž tato úprava postrádá smysl z hlediska vyhnutí se pasivnímu kouření. V Belgii platí naopak přísnější omezení v silničním provozu, řidič zde nesmí kouřit za jízdy.³¹

Rakousko

Novela tabákového zákona je zde účinná od 1. ledna 2005. Kouření je zakázáno ve veřejných prostorách, jako jsou například úřady, školy, nemocnice, muzea, nádraží a letiště. Rovněž v prostředcích veřejné dopravy je zakázáno kouřit, na železnici od 1.9.2007. Zvláštností v Rakousku je, že neexistuje postih za porušení zákazu kouřit, pouze ve vlaku hrozí přestupci pokuta ve výši od 40 euro. Zákaz kouření v restauračních zařízeních není nijak upraven. Na restaurace je vyvíjen ze strany správních úřadů tlak,

³⁰ Zákon č. 377 z 26.5.2004 Z.z., o ochrane nefajčiarov a zmene a doplnení niektorých zákonov a Zákon č. 465 z 23.9.2005, ktorým sa mení a doplňa zákon č. 377 Z.z.

³¹ Wikipedia: *Rauchverbot*. [online]. Dostupné na [www: <http://de.wikipedia.org/wiki/Rauchverbot#Belgien>](http://de.wikipedia.org/wiki/Rauchverbot#Belgien) [cit. 15.12.2007].

aby do konce roku dobrovolně zřizovaly vyhrazená místa pro nekuřáky, jinak jim to bude určeno zákonnou úpravou.³²

---

³² Wikipedia: *Rauchverbot*. [online]. Dostupné na www: <<http://de.wikipedia.org/wiki/Rauchverbot#.C3.96sterreich>> [cit25.1.2008].

3 Zákaz kouření v České republice

První zákonné opatření omezující určitým způsobem kouření u nás vstoupilo v platnost před téměř dvaceti lety. V návaznosti na vstup České republiky do Evropského společenství bylo třeba z důvodu sjednocení právních předpisů přijmout nový tabákový zákon. Problematiku zákazu kouření však upravují i některé další právní normy, jež jsou zmíněny v následujícím textu.

3.1 Historie zákazu kouření v ČR

V minulosti u nás nebyl zákaz kouření upraven jednotným zákonným opatřením. Byl obsažen pouze v jednotlivých oborových normách, vztahujících se například k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci v rizikových provozech, k hygienickým požadavkům v potravinářských provozech a také bylo zakázáno kouřit v některých prostředcích hromadné dopravy.

První právní normou, která komplexně nařizovala určitá omezení kouření na veřejných místech a pracovištích se stal **zákon č. 37/1989 Sb., ze dne 28. 3. 1989, o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi**. Zákon byl během své účinnosti několikrát novelizován, naposledy v roce 2002.

V tomto zákoně byl již uznán i škodlivý vliv nepřímého (pasivního) kouření na lidské zdraví, jelikož je zde kouření označeno za: „...*zvláštní druh toxikomanie, který škodlivě působí na zdraví kuřáků i nekuřáků bezprostředně vystavených účinkům kouření*“.³³ Zákon vyjmenovával i místa, kde se nesmí kouřit, což byla většina uzavřených veřejných prostor, povoloval v nich však zřizování kuřáren. Zakázáno bylo i kouření na pracovišti, kde by byli jeho účinkům vystaveni i nekuřáci, ale v praxi to dodržováno nebylo. Podobně, jako byl běžně porušován zákaz prodeje tabákových výrobků osobám mladším 18 let. Kouření v zařízeních společného stravování tento zákon zakazoval v podstatě pouze v době podávání snídaní, obědů a večeří. Dá se ale říci, že na rozdíl od předchozích, bylo toto omezení většinou dodržováno.

---

³³ Viz § 1, odst. 4 zákona č. 37/1989 Sb., ze dne 28.3.1989, o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi.

3.2 Současná právní úprava zákazu kouření v ČR a související právní předpisy

Opatření k omezení kouření a snížení spotřeby tabákových výrobků jsou v současnosti obsažena v celé řadě zákonů a vyhlášek jednotlivých ministerstev. Nejde jen o samotný zákaz kouření, ale z hlediska ochrany před škodami na zdraví způsobenými tabákovými výrobky jsou významná i opatření v oblasti daňové, celní a opatření omezující reklamu na tabákové výrobky.

3.2.1 Zákon č. 379/2005 Sb., ze dne 19.8.2005, o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami

Jedná se v současnosti o stěžejní zákonnou normou v oblasti zákazu kouření. Tento zákon byl vládou do poslanecké sněmovny předložen již v březnu 2003, ale v účinnost vstoupil po zdoluhavém legislativním procesu a mnoha pozměňovacích návrzích až 1.1.2006. V zákoně jsou obsažena regulační opatření, jež mají za cíl omezit kouření na veřejnosti, ztížit dostupnost tabákových výrobků a dosáhnout snížení jejich spotřeby, je zde stanovena odpovědnost i pravomoci jednotlivých orgánů státní správy a také zde jsou určeny sankce za porušení tohoto zákona.

Zákazy v zákoně obsažené lze zjednodušeně rozdělit do dvou skupin, přičemž tou první skupinou jsou **zákazy kouření**. Obecně lze říci, že je zakázáno kouřit ve všech veřejně přístupných uzavřených prostorách, mezi které patří školy, zdravotnická zařízení, úřady, banky, kulturní a sportovní zařízení (jejich uzavřené prostory), zařízení společného stravování a prostředky veřejné dopravy, včetně veřejně přístupných prostor s nimi souvisejících (nástupiště, přístřešky a čekárny). Zákon však, s výjimkou škol, povoluje ve všech ostatních případech zřizování prostor vyhrazených pro kuřáky a co se týká pohostinských zařízení, tak tyto kuřácké prostory nemusí být ani stavebně odděleny, musí být pouze zajištěno dostatečné větrání a musí být označeny jako „*Prostor vyhrazený pro kuřáky*“.³⁴ Naopak ta místa, kde se nesmí kouřit, musí být označena zjevně viditelným nápisem „*Kouření zakázáno*“.³⁵

³⁴ Viz § 8, odst. 1 a 3 zákona č. 379/2005 Sb., ze dne 19.8.2005, o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami.

³⁵ Viz § 9, odst. 1 zákona č. 379/2005 Sb., ze dne 19.8.2005, o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami.

Je třeba uvést, že tento zákon nijak nezmiňuje zákaz kouření na pracovištích. To řeší Zákoník práce v části týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, kde se uvádí, že je zaměstnanec povinen: „...*nekouřit na pracovištích a v jiných prostorách, kde jsou účinkům kouření vystaveni také nekuřáci*“.³⁶ Zaměstnavatel má naopak povinnost, která se také vztahuje k zákazu kouření na pracovišti, a to: „...*vytvářet bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky*“.³⁷

Druhou skupinou jsou **zákazy prodeje** tabákových výrobků. Zakázán je prodej tabákových výrobků osobám mladším 18 let a prodej na kulturních, společenských a sportovních akcích, které jsou určeny osobám mladším 18 let. K 1.7.2006 nabyl účinnosti zákaz prodeje těchto výrobků v automatech (nelze zaručit, že tohoto způsobu prodeje nevyužije osoba mladší 18 let) a nesmí se prodávat ani potravinářské výrobky nebo hračky napodobující vzhled tabákových výrobků.³⁸

Zákon naopak umožňuje prodej tabákových výrobků v prodejnách na vyčleněném místě, které musí být označeno nápisem upozorňujícím na zákaz prodeje těchto výrobků osobám mladším 18 let, dále ve stáncích s tiskem, zařízeních společného stravování a ubytovacích zařízeních (mimo zařízení pro děti a mládež).

Kontrola dodržování zákona je v kompetenci obcí v přenesené působnosti, Státní zemědělské a potravinářské inspekce a orgánů ochrany veřejného zdraví (jde-li o stravovací služby). Ti mohou za správní delikt uložit provozovateli pokutu až do výše 50 000 korun a zákaz činnosti až na dobu 2 let, jedná-li se o fyzickou osobu, a v případě právnické osoby pokutu až 500 000 korun a rovněž zákaz činnosti až na dobu 2 let.³⁹

Také orgány Policie České republiky a obecní policie mají kontrolovat dodržování zákazu kouření a v některých případech i zákazu prodeje tabákových výrobků. Mohou přestupci uložit sankce dle zákona č.200/1990 Sb., o přestupcích. Je to například v těch případech, kdy někdo prodává tzv. „kusovky“, kouří v místě zákazu kouření, nebo prodá tabákový výrobek osobě mladší 18 let.⁴⁰ Přestupce může být v takovém případě trestán

³⁶ Viz § 106, odst. 4, písm. e) zákona č. 262/2006 Sb., ze dne 21.4.2006, zákoník práce.

³⁷ Viz § 101, odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., ze dne 21.4.2006, zákoník práce.

³⁸ Viz § 4 až 6 zákona č. 379/2005 Sb., ze dne 19.8.2005, o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami.

³⁹ Viz § 24 zákona č. 379/2005 Sb., ze dne 19.8.2005, o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami.

⁴⁰ Viz § 30, odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., ze dne 17.5.1990, o přestupcích.

napomenutím nebo pokutou, která může být v blokovém řízení do výše 1000 Kč a v příkazním řízení do výše 4000 Kč.⁴¹

3.2.2 Opatření v oblasti prodeje a označování tabákových výrobků

Další zákonné normy, které nějakým způsobem regulují nakládání s tabákovými výrobky, se již nevztahují k samotnému zákazu kouření. Jsou v nich především obsaženy povinnosti v oblasti celní a daňové, ale upravují také způsob prodeje tabákových výrobků a náležitosti jejich označování.

Významný z hlediska regulace prodeje tabákových výrobků je **zákon č. 353/2003 Sb., ze dne 26.9.2003, o spotřebních daních**. Tento zákon byl naposledy novelizován v roce 2006 a kromě ustanovení omezujících prodej tabákových výrobků také upravuje podmínky jejich zdaňování a způsob jejich značení. Například je zde stanovena povinnost prodejce, prodávat tabákové výrobky opatřené neporušenou tabákovou nálepkou a v neporušeném jednotkovém balení, které obsahuje minimálně 20 kusů (to se netýká doutníků a cigarillos).⁴² Zakázán je také prodej na stáncích, tržnicích a dalších místech, která nejsou zkolaudována k prodeji zboží nebo poskytování hostinských služeb.⁴³

Zákon ukládá přísné sankce a například za porušení zákazu prodeje podle ustanovení tohoto zákona může být uložena právnické nebo fyzické osobě pokuta do výše 1 000 000 Kč.⁴⁴

Povinnosti provozovatelů potravinářských podniků a osob, které vyrábějí nebo uvádějí do oběhu tabákové výrobky stanovuje **zákon č. 110/1997 Sb., ze dne 24.4.1997, o potravinách a tabákových výrobcích**. Dle tohoto zákona se rozumí tabákovými výrobky: „...*tabákové výrobky určené ke kouření, šňupání, sání nebo žvýkání, pokud jsou vyrobeny zcela nebo zčásti z tabáku, včetně tabáku geneticky upraveného*“.⁴⁵ Na tuto definici tabákového výrobku odkazuje i zákon č.379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami. Zákon rovněž zmocňuje ministerstva k vydání vyhlášek, kterými se stanoví způsob označování tabákových výrobků.

⁴¹ Viz § 13 zákona č. 200/1990 Sb., ze dne 17.5.1990, o přestupcích.

⁴² Viz § 107 zákona č. 353/2003 Sb., ze dne 26.9.2003, o spotřebních daních.

⁴³ Viz § 133, odst. 1 zákona č. 353/2003 Sb., ze dne 26.9.2003, o spotřebních daních.

⁴⁴ Viz § 135c zákona č. 353/2003 Sb., ze dne 26.9.2003, o spotřebních daních.

⁴⁵ Viz § 2, písm. v) zákona č. 110/1997 Sb., ze dne 24.4.1997, o potravinách a tabákových výrobcích.

Takovou vyhláškou je především **vyhláška ministerstva financí č. 344/2003 Sb., ze dne 30.9.2003, kterou se stanoví požadavky na tabákové výrobky**. Zde jsou například popsány jednotlivé druhy tabákových výrobků a jejich základní členění na skupiny a podskupiny, jak je uvedeno v následující tabulce.⁴⁶

Tabulka

Druh	Skupina	Podskupina
cigarety		
doutníky a cigarillos		
tabák	tabák ke kouření	cigaretový k ruční výrobě cigaret dýmkový a lulkový tabákový odpad
	tabák šňupavý tabák žvýkací tabák orální tabák ostatní	

Především však tato vyhláška stanovuje povinnost opatřit obaly tabákových výrobků určených ke kouření jedním obecným a jedním dodatečným varováním, přičemž tato varování musí být obměňována tak, aby byl zaručen jejich pravidelný výskyt. Vzory těchto varování jsou uvedeny ve vyhlášce, jsou to ty všeobecně známé texty z krabiček cigaret, například: „*Kouření může zabít, Kuřáci umírají předčasně, Chraňte děti: nenuťte je vdechovat Váš kouř*“.⁴⁷

3.2.3 Omezení v reklamě

Z hlediska ochrany veřejného zdraví a omezování spotřeby tabákových výrobků má velký význam zákaz propagace těchto výrobků, ať se jedná o přímou tabákovou reklamu nebo sponzorství nejrůznějšího druhu poskytované tabákovými společnostmi. Především pro mladou generaci jsou veškeré formy reklamy velmi přitažlivé a je nežádoucí, aby právě mladí lidé začínali v důsledku propagace kouřit již v raném věku a stávali se na kouření závislí.

⁴⁶ Příloha č. 1 k vyhlášce č. 344/2003 Sb., ze dne 30. 9. 2003, kterou se stanoví požadavky na tabákové výrobky.

⁴⁷ Viz § 4 vyhlášky č. 344/2003 Sb., ze dne 30. 9. 2003, kterou se stanoví požadavky na tabákové výrobky.

Omezení v oblasti reklamy na tabákové výrobky jsou obsažena ve dvou právních normách. První z nich je **zákon č. 40/1995 Sb., ze dne 9.2.1995 o regulaci reklamy**, jenž byl naposledy novelizován zákonem č. 109/2007 a tato novelizace nabyla účinnosti dne 1.9.2007.

Je zde uvedeno, že reklama může být šířena nejrůznějšími komunikačními prostředky, jako jsou periodický a neperiodický tisk, rozhlasové a televizní vysílání, audiovizuální produkce, počítačové sítě, nosiče audiovizuálních děl, plakáty a letáky. Za samotnou reklamu je pak považováno oznámení, předvedení nebo jiná prezentace šířená těmito komunikačními prostředky, která má za cíl podporu podnikatelské činnosti.⁴⁸

Zákon zakazuje reklamu tabákových výrobků, ale připouští některé výjimky. Jsou to místa, kde je povolen prodej tabákových výrobků, přičemž u specializovaných prodejen těchto výrobků může být reklama i ve výkladní skřini takové prodejny, a zákaz reklamy se také nevztahuje na sponzorování motoristických soutěží a sponzorskou komunikaci v místě takové soutěže. Nesmí se však jednat o akci, která se týká jiného státu Evropské unie, nebo akci s přeshraničním účinkem.⁴⁹

Důležité je ustanovení, podle něhož musí reklama na tabákové výrobky obsahovat zřetelné varování: „*Ministerstvo zdravotnictví varuje: kouření způsobuje rakovinu*“.⁵⁰ Jsou zde rovněž uvedeny konkrétní požadavky na rozsah a vzhled tohoto varování.

Výjimečné postavení v oblasti reklamy mají především rozhlas a televize. Je to dáno tím, že každodenně a nepřetržitě působí v podstatě na celou populaci. Právě z tohoto důvodu má mimořádný význam absolutní zákaz reklamy na tabákové výrobky v těchto médiích. Tuto oblast reguluje **zákon č. 231/2001 Sb., ze dne 17.5.2001, o provozování rozhlasového a televizního vysílání**. V ustanovení, které určuje povinnosti provozovatelů při vysílání reklamy a teleshopingu, je uvedeno, že: „...*provozovatelé vysílání jsou povinni nezařazovat do vysílání reklamu a teleshoping na tabák a tabákové výrobky*“.⁵¹

---

⁴⁸ Viz § 1, odst. 2 a 3 *zákona č. 40/1995 Sb., ze dne 9.2.1995, o regulaci reklamy*.

⁴⁹ Viz § 3, odst. 4 *zákona č. 40/1995 Sb., ze dne 9.2.1995, o regulaci reklamy*.

⁵⁰ Viz § 3, odst. 5 *zákona č. 40/1995 Sb., ze dne 9.2.1995, o regulaci reklamy*.

⁵¹ Viz § 48, odst. 1, písm. f) *zákona č. 231/2001 Sb., ze dne 17.5.2001, o provozování rozhlasového a televizního vysílání*.

4 Analýza

Hlavním cílem zákazu kouření je především ochrana lidského zdraví. Škodlivost kouření a látek obsažených v tabákovém kouři je všeobecně uznávaný fakt a tuto skutečnost v současnosti nepopírají už ani samotné tabákové společnosti. Nejedná se však pouze o ochranu kuřáků, ale jde především o nekuřáky, kteří jsou expozici tabákovému kouři vystaveni. Že se opravdu jedná o vážné ohrožení zdraví, přiznává například důvodová zpráva k návrhu novely zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami, v níž se uvádí, že vlivem pasivního kouření zemře v České republice ročně asi 3000 lidí.⁵²

Domnívám se, že na základě takových skutečností je co nejširší uplatňování zákazu kouření zcela opodstatněné a lze jej považovat i za naplnění článku 31, **Listiny základních práv a svobod**, kde je mimo jiné uvedeno, že: „...každý má právo na ochranu zdraví“.⁵³

V této souvislosti je možno zmínit i další právní normu, která obsahuje obecný závazek každého chránit své zdraví, ale i zdraví ostatních spoluobčanů, a to zákon **č.20/1966 Sb., ze dne 17.3.1966, o péči o zdraví lidu**. Ten ve svém úvodu v hlavních zásadách uvádí, že: „...péči společnosti o zdraví lidu musí odpovídat snaha každého jednotlivce žít zdravě a vyvarovat se vlivů škodlivě působících na jeho zdraví. Zároveň má každý občan napomáhat dobrému vývoji zdraví svých spoluobčanů, a proto aktivně přispívat k vytváření zdravých podmínek a zdravého způsobu života a práce“.⁵⁴

4.1 Rozbor platné právní úpravy zákazu kouření

Ke zjištění, zda u nás zákaz kouření skutečně splňuje svůj účel, nebo je naopak upraven nedostatečně, můžeme dospět například srovnáním s jeho dřívější právní úpravou. Mohlo by se to zdát paradoxní, ale ne každá změna musí být k lepšímu a příkladně nová úprava zákazu kouření v restauračních zařízeních toto pravidlo jen

---

⁵² Sněmovní tisk č.142/2007, návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 379/2005 Sb., Důvodová zpráva, str. 4

⁵³ Čl. 31 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

⁵⁴ Čl. II zákona č.20/1966 Sb. ze dne 17.3.1966, o péči o zdraví lidu.

potvrzuje. Objektivnější z hlediska skutečného omezení kouření na veřejnosti bude určitě porovnání s právní úpravou v zemích, které přijaly v této oblasti nejtvrďší opatření.

4.1.1 Srovnání s dřívější právní úpravou

Z hlediska zákazu kouření je právní úprava obsažená v zákoně č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami přísnější, než obdobná ustanovení z předchozí právní normy upravující tuto problematiku, tedy zákona č. 37/1989 Sb. Nový zákon například podstatně zvyšuje sankce za porušení vybraných ustanovení. Za správní delikt může být přestupci uložena pokuta až do výše 50 000 Kč v případě fyzické osoby (dříve 5 000 Kč) a v případě právnické osoby je to nyní až 500 000 Kč (dříve 50 000 Kč). Některá ustanovení nového zákona se však ukazují jako ne zcela přesná a dostatečně formulovaná, což může v konečném důsledku ztěžovat jeho vymahatelnost. Jak tedy dopadá srovnání v jednotlivých prostorách, kde zákon kouření omezuje, uvádím v následujícím přehledu.

Pracoviště

V zákoně není obsažen zákaz kouření na pracovištích. Je tomu tak proto, že je tato oblast upravena zákoníkem práce. Nesmí se kouřit na pracovištích nebo v jiných prostorách, kde by byl účinkům tabákového kouře vystaven třeba jen jediný nekuřák. Nejedná se tedy o úplný zákaz, ale zaměstnavatel může v tomto směru učinit vlastní opatření, kterými kouření zcela zakáže.

Školy

Ve školách a školních zařízeních je současná právní úprava podstatně přísnější. Už nesmějí být zřizovány ani prostory vyhrazené pro kouření, platí zde tedy absolutní zákaz kouření. Stejný zákaz platí i pro všechna zdravotnická zařízení, s výjimkou psychiatrických léčeben a zařízení pro léčbu závislostí, kde mohou být stavebně oddělené a větratelné prostory pro kuřáky.

Kulturní a sportovní zařízení

Přísnější je nová norma rovněž v případě kulturních zařízení a sportovních hal. I nyní je zde sice možno kouřit ve vyhrazených prostorách, ale nově musí být tyto prostory stavebně odděleny a dostatečně větrány.

Budovy státních orgánů a finančních institucí

Nový zákon má chránit občany před účinky pasivního kouření také ve všech budovách státních orgánů, orgánů územních samosprávných celků, v zařízeních zřízených státem nebo územním samosprávným celkem poskytujících veřejné služby a v budovách finančních institucí. V praxi to znamená, že kouřit zde lze rovněž pouze v oddělených a označených prostorách.

Doprava

Významná jsou omezení kouření v souvislosti s dopravou. Původně platil zákaz kouření v prostředcích vnitrostátní hromadné dopravy osob, s výjimkou vyhrazených vagónů železniční dopravy a v uzavřených prostorách s touto dopravou souvisejících. Nyní je zákaz rozšířen i na nástupiště, přístřešky a čekárny veřejné dopravy, včetně městské hromadné dopravy. Kouření je možné opět jen ve vyhrazených, stavebně oddělených, označených a trvale větraných prostorách.

Problém nastává při určení prostoru zastávky, protože mnohdy nelze určit přesné vymezení tohoto prostoru. Tento nedostatek by měla odstranit novela zákona, v níž je navrženo zakázat kouření pouze na uzavřených a krytých nástupištích.⁵⁵ Toto opatření by sice vedlo k lepší vymahatelnosti práva, ale výrazně by zmenšilo chráněné prostory, protože krytá je ve většině případů jen malá část zastávky. V praxi by se nezabránilo tomu, aby kuřák stojící třeba jen krok od takto vymezeného místa, neobtěžoval kouřem ostatní spolucestující.

V případě železniční dopravy nový zákon přesně stanovuje, že alespoň polovina vozů musí být nekuřáckých, České dráhy však šly ve svém nařízení ještě dále a po vzoru Rakouska a Německa zakázaly kouření od 1.9.2007 v dálkových mezinárodních vlacích. Se změnou jízdního řádu 9.12.2007 je zakázáno kouřit ve všech vlacích Českých drah.⁵⁶

Zařízení společného stravování

V restauracích, barech a dalších zařízeních provozovaných na základě hostinské činnosti je v současnosti platná zákonná úprava ke kuřákům velmi tolerantní. Neobsahuje již ani původní striktní zákaz kouření v době snídaní, obědů a večeří tam, kde nebyla

⁵⁵ Viz § 8, odst. 1, písm. a) *sněmovního tisku č.142, návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 379/2005 Sb.*

⁵⁶ České dráhy: *Konec kouření ve vlacích*. [online]. Dostupné na [www: <http://www.cd.cz/index.php?action=article&id=49293>](http://www.cd.cz/index.php?action=article&id=49293) [cit.3.12.2007].

stavebně oddělená jídelna pro nekuřáky. Namísto toho je nyní zakázáno kouřit v těch zařízeních, která nemají zvláštní vyhrazený a označený prostor pro kuřáky. V tomto případě však zákon neuvádí, tak jako v předchozích případech, že tento prostor musí být stavebně oddělen. Stačí tedy, jestliže majitel restaurace označí některé stoly předepsaným nápisem „Prostor vyhrazený pro kouření“. V praxi to pak funguje tak, že na stolech jsou pouze popelníky a cedulky s uvedeným nápisem má majitel schované jen pro případnou kontrolu. Dá se tedy říci, že nová zákonná úprava podmínky pro nekuřáky v těchto zařízeních ještě zhoršila.

Pamatuje na to návrh novely zákona, kde se uvádí, že zakázáno kouřit by mělo být ve vnitřních prostorech těchto zařízení s výjimkou: „...*zvláštních, stavebně oddělených prostor ke kouření vyhrazených se zajištěným dostatečným větráním podle požadavků stanovených zvláštním právním předpisem*“.⁵⁷ Tím zvláštním právním předpisem je míněna vyhláška č.137/2004 Sb., o hygienických požadavcích na stravovací služby a o zásadách osobní a provozní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných. Konkrétně se jedná o ustanovení § 6, kde jsou stanoveny požadavky na odvětrání a množství nuceně přiváděného vzduchu.

4.1.2 Srovnání se státy s nejpřísnější regulací

Výčet zemí v rámci Evropského společenství, kde platí přísnější pravidla omezující kouření na veřejnosti než u nás, je již poměrně obsáhlý. Velmi přísná opatření existují na Britských ostrovech, ve všech skandinávských zemích, v pobaltských státech, v Itálii a od 1.1.2008 také ve Francii. V uvedených zemích je zakázáno kouřit ve všech druzích hromadné dopravy, v kulturních a sportovních zařízeních, ve školách a vzdělávacích institucích, na pracovištích, ve všech veřejných budovách a finančních institucích, ale především v restauracích, kavárnách a barech, tedy ve všech pohostinských zařízeních. V některých zemích je v těchto zařízeních zákaz absolutní, někde jsou povoleny výjimky, kdy je možno zřídit speciální prostor pro kuřáky. Ten však musí být zcela oddělen od prostoru pro nekuřáky a musí být samostatně odvětráván.

Na první pohled jsou omezení vyplývající z naší právní úpravy ve většině případů srovnatelná. Pracoviště, doprava, školy, nemocnice, muzea, divadla, kina a všeobecně

---

⁵⁷ Viz § 8, odst. 1, písm. c) *sněmovního tisku č.142, návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 379/2005 Sb.*

veřejné budovy, zde všude je u nás kouření rovněž zakázáno. S výjimkou škol je ale ve všech ostatních případech možné zřizovat stavebně oddělené prostory pro kuřáky.

Zásadní rozdíl oproti zemím s nejpřísnější regulací je v oblasti zákazu kouření v pohostinských zařízeních. Zde je naše právní úprava ke kuřákům velmi liberální. Zákon v tomto směru stanoví velice nepřesně podmínky pro to, co je onen „*zvláštní vyhrazený a označený prostor pro kuřáky*“.⁵⁸ Vlastně neexistuje podmínka žádná, pomineme-li, že označení tohoto, jen formálně vyhrazeného prostoru, musí být provedeno zjevně viditelným textem a musí zde být zajištěno dostatečné větrání. V praxi to vypadá tak, že až na naprosté výjimky se v těchto zařízeních kouří všude a patrně i kvůli nedostatečné kontrole ze strany pověřených státních orgánů jsou místa pro kuřáky vyznačena maximálně popelníkem na stole.

Z uvedeného vyplývá, že je u nás v pohostinských zařízeních ochrana před pasivním kouřením, ve srovnání s opatřeními ve výše uvedených zemích, fakticky nulová.

4.2 Svobody a práva kuřáků a nekuřáků

Dá se říci, že zákaz kouření rozděluje společnost na dva tábory, jejichž názory na tento problém jsou zcela protichůdné – kuřáky a nekuřáky. Obě tyto skupiny se ale shodují v přesvědčení o svých právech a svobodách. Nekuřáci nepochybuji o svém právu dýchat čistý vzduch a toto právo svobodně uplatňovat i ve všech veřejných prostorech, naopak kuřáci argumentují obavami z oklešťování svobod občana tím, že každý má právo dobrovolně si ničit své zdraví. Dobře je tento rozpor popsán v důvodové zprávě k návrhu novely zákona 379/2005 Sb., mimo jiné je zde uvedeno, že: „...člověk má právo využívat svobodného rozhodnutí zda kouřit či nekouřit, ale není žádných práv ani svobod, které by ho opravňovaly touto svojí volbou, rozhodnutím, narušovat či omezovat projev svobodné vůle svého okolí zdržovat se v jeho blízkosti ve veřejně přístupném prostoru“.⁵⁹

I když připustíme velmi sporný argument na právo ničit si zdraví, protože například v ustanovení **zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění** se v části

⁵⁸ Viz § 8, odst. c) zákona č. 379/2005 Sb. ze dne 19.8.2005, o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami.

⁵⁹ Sněmovní tisk č.142/2007, návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 379/2005 Sb., Důvodová zpráva, str. 4

týkající se povinností pojištěnce stanovuje povinnost každého: „...vyvarovat se jednání, jehož cílem je vědomé poškození vlastního zdraví“;⁶⁰ tak ale žádný kuřák nemá právo ničit škodlivými látkami obsaženými v cigaretovém kouří zdraví ostatních. Krátce by se to dalo shrnout prohlášením, že svoboda kuřáka a jeho cigarety končí tam, kde začíná svoboda nekuřáka dýchat čistý vzduch. Někdo by mohl namítat, že si lidé poškozuji zdraví i jinými nezdravými návyky a způsoby života. Je tu však právě ten obrovský rozdíl, že například člověk nesportující, přejídající se, konzumující alkohol, tučné nebo sladké jídlo, tím na rozdíl od kuřáka neohrožuje zdraví druhých.

Domnívám se, že není pochyb o opodstatnění zákazu kouření v hromadných dopravních prostředcích, všech prostorách s veřejnou dopravou souvisejících a vůbec všech veřejných prostorách, jako jsou školy, úřady, kina, divadla, atd. Otázkou ale je, zda je tomu tak i v případě pohostinských zařízení, a jestli lze v tomto smyslu označit za veřejný prostor například také soukromou restauraci. Zastánci kouření tvrdí, že se v takovém případě jedná o zasahování do osobních práv a svobody podnikání. I když restauraci či bar navštěvuje široká veřejnost, jedná se o soukromý majetek a jestliže jeho majiteli stát určuje, zda se u něho smí či nesmí kouřit, zatěžuje tak tento majetek určitým omezením. Podle zastánců tohoto názoru jsou tak narušena majetková práva vlastníka, tedy svoboda zacházet se svým majetkem.

Na tomto místě je však třeba připomenout, že vlastník má nejen práva, ale i povinnosti při správě svého majetku a právě v souvislosti s opatřeními k omezení kouření a ochraně před cigaretovým kouřem lze zmínit jedno z ustanovení **Listiny základních práv a svobod**: „*Vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem*“.⁶¹

Mnoho kuřáků považuje zákaz kouření za svou **diskriminaci**. Dá se pochopit, že jim vadí, že si nemohou zapálit například v pohodlí kanceláře, ale jsou vytlačováni na místa před budovami, v lepším případě do nejrůznějších zákoutí a komůrek uvnitř budov. Pocit diskriminace pramení patrně také z vědomí toho, že kuřáků je menšina ve srovnání s počtem lidí, kteří nekouří. Výzkumná zpráva vypracovaná pro Státní zdravotní ústav na konci roku 2005 (od té doby nebyl obdobný takto reprezentativní

---

⁶⁰ Viz § 12, písm. f) zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění.

⁶¹ Čl. 11, odst. 3 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod.

průzkum prováděn) uvádí, že 30,4 % občanů ve věku 15 – 64 let lze označit za kuřáky.⁶² Jestliže si tedy většina nekuřáků chrání své zdraví tím, že ve veřejných prostorách, které musí obě skupiny sdílet společně, zabrání zákonnými opatřeními kuřákům provozovat jejich zálibu, má na to právo, i kdyby to chtěl někdo nazývat diskriminací.

Za diskriminaci kuřáků by se spíše dalo označit počínání jednoho zaměstnavatele v Irsku, který odmítl přijímat kuřáky do pracovního poměru. To, že jeho jednání není nezákonné přitom později potvrdila i irská vláda.⁶³ Tímto případem se zabývali i poslanci evropského parlamentu. Komisí společenství bylo nejprve oficiálně potvrzeno, že tímto jednáním zaměstnavatel skutečně neporušuje žádné z evropských antidiskriminačních pravidel, podle kterých je na pracovištích zakázána, mimo obecně zakázanou diskriminaci na základě rasy, etnika a pohlaví, pouze diskriminace na základě věku, postižení, sexuální orientace, náboženství, či víry. Vzápětí však přišlo další prohlášení, v němž se konstatuje, že absence zákona proti diskriminaci kuřáků, neznámá, že je tato diskriminace v pořádku, protože Evropské společenství je proti jakékoliv diskriminaci.⁶⁴

Shrme-li tento problém, dojdeme k závěru, že za diskriminaci lze označit nepřijetí uchazeče o práci z důvodu, že kouří, ale rozhodně není diskriminací, jestliže zaměstnavatel zakáže stejnému zaměstnanci kouření na pracovišti, a to včetně zákazu pracoviště opouštět z důvodu zakouření si.

4.3 Veřejné mínění

V otázce prosazení prostředí bez cigaretového kouře je velmi důležité, jaký vztah společnost k zákazu kouření zaujme. Ve všech zemích, kde již platí úplný zákaz, tedy i včetně restauračních zařízení, předcházela jeho zavedení masivní mediální kampaň podporovaná státem, jejímž cílem bylo získat co největší část veřejnosti pro zavedení této změny.

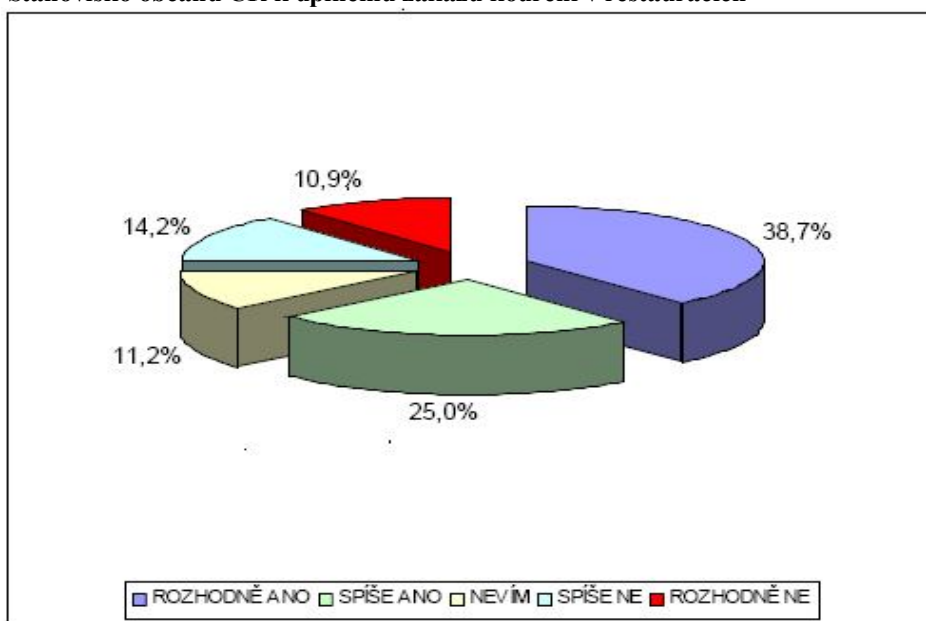
⁶² Sovinová H., Csémy L., Sadílek P.: *Vývoj prevalence kuřáctví v dospělé populaci ČR: Názory a postoje občanů k problematice kouření (období 1997 – 2005)*, Výzkumná zpráva, vydal Státní zdravotní ústav, 2006, str. 36

⁶³ Zpravodajský server hospodářských novin: *EU: Kuřáky lze diskriminovat*, 9.8.2006. [online]. Dostupné na [www: <http://zahranicni.ihned.cz/c3-19039110-H00000_d-eu-kuraky-lze-diskriminovat>](http://zahranicni.ihned.cz/c3-19039110-H00000_d-eu-kuraky-lze-diskriminovat) [cit.11.10.2007].

⁶⁴ Zpravodajský server hospodářských novin: *EK: Poškozovat práva kuřáků je nepřijatelné*, 7.8.2006. [online]. Dostupné na [www: <http://zahranicni.ihned.cz/1-10086640-19059610-H00000_d-6a>](http://zahranicni.ihned.cz/1-10086640-19059610-H00000_d-6a) [cit.11.10.2007].

V posledních letech je i v České republice kouření a jeho zákaz častým tématem ve sdělovacích prostředcích a námětem mnoha nejrůznějších diskuzí. Obecně se dá říci, že je u nás kouření stále více odmítáno, a to nejen nekuřáky, také mnoho současných kuřáků by s tímto zvykem rádo skoncovalo. Důvody, proč tomu tak je, jsou nejrůznější. Může to být způsobeno větší informovaností o zdravotních rizicích spojených s kouřením, významná bude určitě i stoupající finanční náročnost kouření a svou roli sehrávají zcela jistě již platná omezení, která kuřákům ztěžují život, zatím především na pracovištích. Ve všech zemích, kde již platí úplný zákaz kouření, vyvolávalo největší emoce jeho zavedení v restauracích, pivnicích a barech. Především majitelé těchto zařízení protestují proti takovému omezení, a to z obavy ze ztráty části tržeb, protože vysoké procento jejich stálých hostů jsou pravidelní kuřáci. Přesto i v restauračních zařízeních by v současnosti byla většina lidí, kuřáků i nekuřáků, pro zákaz kouření. Vyplývá to například z již zmiňované výzkumné zprávy, kterou si nechal vypracovat Státní zdravotní ústav. Podle výsledků za rok 2005 rozhodně nebo spíše souhlasí s tím, aby byl u nás zaveden úplný zákaz kouření v restauracích téměř 2/3 (63,7 procent) obyvatel (viz. následující graf).⁶⁵

Stanovisko občanů ČR k úplnému zakazu kouření v restauracích

⁶⁵ Sovinová H., Csémy L., Sadílek P.: *Vývoj prevalence kuřáctví v dospělé populaci ČR: Názory a postoje občanů k problematice kouření (období 1997 – 2005)*, Výzkumná zpráva, vydal Státní zdravotní ústav, 2006, str. 36

Podle novějšího, i když ne tak rozsáhlého průzkumu, provedeného agenturou Synovate v roce 2007, u nás podporuje zákaz kouření v restauracích, barech a jiných společenských zařízeních 57,8 procent obyvatel – kuřáků i nekuřáků. Jako hlavní důvod podpory zákazu kouření uvedlo 40 procent respondentů to, že jsou neradi v zakouřených prostorách a 37 procent dotázaných se domnívá, že tento zákaz může pozitivně ovlivnit veřejné zdraví.⁶⁶

Zákaz kouření v restauračních zařízeních má všude vždy tu nejnižší podporu. Můžeme říci, že se zde nejvíce střetávají zájmy kuřáků a nekuřáků. Z výše uvedených průzkumů ale vyplývá, že již nyní má u nás tento zákaz podporu malé většiny. Dá se očekávat, že se po případné kampani, jejímž cílem bude získat veřejné mínění pro toto opatření, tato podpora ještě zvýší.

Zdá se, že jediné místo, bohužel to rozhodující, kde případné zpřísnění zákona většinovou podporu nemá, je **Poslanecká sněmovna**. Už přijetí současného zákona č.379/2005 bylo velmi zdlouhavé, když uvážíme, že návrh k jeho projednání byl dán do sněmovny již v březnu 2003, ale zákon vstoupil v účinnost až v lednu 2006. To, že chybí politická vůle k prosazení nějakých radikálnějších změn je patrné i ze způsobu projednávání návrhu na vydání zákona, kterým by se měnil zákon č.379/2005. Tento návrh byl podán v únoru 2007, v dubnu proběhlo první čtení a návrh byl poté postoupen k projednání do sněmovních výborů s tím, že je lhůta k projednání prodloužena o 90 dnů. Nejprve se jím zabýval **hospodářský výbor**, jenž ve svém usnesení doporučil ale takové změny, které zcela mění původní záměr navrhovatelů. Příznačné je, že se tyto změny týkají pouze těch ustanovení, která se snaží nějakým způsobem zpřísnit zákaz kouření v zařízeních společného stravování. Dle tohoto pozměňovacího návrhu by bylo kouření zakázáno pouze v restauračních zařízeních, která se sama označí za nekuřácká. Naopak těch zařízení, kde nejsou podávány pokrmy, nebo zařízení s plochou větší než 200 m² by se netýkalo žádné regulační opatření. Dále se tento pozměňovací návrh věnuje již jen grafické úpravě symbolů, které hosta upozorní na to, zda jde o kuřácký či nekuřácký podnik.⁶⁷ Zcela odlišné usnesení, naopak ještě zpřísnující původně navrhované změny, je výsledkem projednávání ve **výboru pro zdravotnictví**. Jeho usnesení navrhuje

---

⁶⁶ Česká koalice proti tabáku: *Zákaz kouření na veřejnosti podporuje 57,8% Čechů*. [online]. Dostupné na [www: <http://www.dokurte.cz/?stranka=Fakta_o_tabaku&typ=clanky&vypsati=1827>](http://www.dokurte.cz/?stranka=Fakta_o_tabaku&typ=clanky&vypsati=1827) [cit.19.10.2007].

⁶⁷ *Sněmovní tisk č.142/2, usnesení hospodářského výboru ze dne 10.10.2007 k návrhu na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 379/2005 Sb.*

především absolutní zákaz kouření, bez jakýchkoliv výjimek, ve všech zařízeních společného stravování provozovaných na základě hostinské činnosti. Naproti tomu jsou zde vyjmenována veřejná místa, na kterých je kouření rovněž zakázáno, ale je v těchto případech povolena výjimka a kouřit se smí ve stavebně oddělených a mimo budovu větraných prostorech. V pozměňovacím návrhu se také počítá s možným vývojem v oblasti tabákového průmyslu a za tabákový výrobek je zde označena i tzv. elektronická cigareta, která by umožňovala vdechování nikotinových výparů bez ostatních škodlivých účinků vznikajících při hoření cigarety.⁶⁸

Podle mého mínění jsou změny navrhované výborem pro zdravotnictví v některých případech příliš razantní a nevyvážené. Dalo by se především namítat, když na mnoha veřejně přístupných místech, jakými jsou například vnitřní prostory budov státních orgánů, finančních institucí a všeobecně všech uzavřených a krytých prostor přístupných veřejnosti, je umožněno vytvářet prostory pro kuřáky, proč není totéž povoleno také v případě pohostinských zařízení. Rovněž případný zákaz elektronických cigaret je diskutabilní. Odpadá zde totiž ten silný argument pro zákaz kouření, kterým je riziko pasivního kouření. Kuřák takové cigarety si bude sice dál poškozovat vlastní zdraví, ale již v mnohem menší míře než doposud. Navíc se zde nabízí srovnání například s konzumací alkoholu, který je rovněž návykovou a zdraví poškozující látkou, avšak legálně vyráběnou a distribuovanou. Zakážeme tedy i prodej alkoholu?

Návrh výboru pro zdravotnictví má v poslanecké sněmovně patrně jen mizivou naději na schválení. Dobré by nebylo ani to, aby se prosadil návrh hospodářského výboru, který bude jistě silně podporován lobby podnikatelů v pohostinství, kteří se obávají o ztráty zisků po případném prosazení zákazu. Vhodný se jeví určitý kompromis mezi oběma návrhy, tedy povolit za určitých podmínek zřizování oddělených kuřáckých prostor i v zařízeních společného stravování. Nejedná se ale pouze o samotný zákaz kouření, souvisí s tím i zákaz prodeje tabákových výrobků, reklamy na tyto výrobky, jejich označování a také oblast preventivních opatření. Některé, podle mého názoru vhodné, návrhy možných řešení uvádím v následujícím oddíle.

---

⁶⁸ Sněmovní tisk č. 142/3, usnesení hospodářského výboru ze dne 16.1.2008 k návrhu na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 379/2005 Sb.

4.4 Návrhy možných řešení

Zákaz kouření je pouze jednou částí, i když patrně tou neúčinnější, z celého souboru opatření, jejichž cílem je snížení škod vyvolaných tabákem. Dalšími důležitými opatřeními jsou regulace prodeje tabákových výrobků, zákaz jejich propagace, daňová opatření, ale i lékařská osvěta a prevence. V následujících oddílech jsem se snažil shrnout některá řešení, která by bylo, dle mého mínění, vhodné a účelné přijmout v oblasti zákazu kouření a snížení spotřeby tabákových výrobků.

Prevence a oblast zdravotnictví

Velký význam v boji proti kouření má podpora nejrozličnějších programů poskytujících relevantní informace o tabáku a kouření. Má-li být prevence účinná, musí začít co nejdříve, nejlépe u dětí předškolního věku. Již u takto malých dětí lze ovlivňovat jejich představy o kouření a vyvolávat v nich negativní vztah ke kouření. Důležitou úlohu v preventivním působení hraje škola. Součástí školních osnov by mohl být například předmět zaměřený na zdravý životní styl, v jehož rámci by se děti seznamovaly také se škodlivými účinky kouření.

V kategorii dospívající mládeže je možnost preventivního působení mnohem obtížnější, protože cigareta dodává mnoha z nich falešný pocit dospělosti. Důležité je předejít tomu, aby se z občasného experimentování nestal návyk. Pravdou ale je, že řada z nich již denně kouří a u některých lze dokonce očekávat vytvořenou závislost na nikotinu. Těžiště preventivního působení zůstane patrně opět na školách, protože ty mají nejvíce možností například k pořádání různých setkání s odborníky, na kterých jsou žákům zdůrazňována rizika související s kouřením, odpovědnost za vlastní zdraví a jsou jim podány podněty k přemýšlení.

Co se týká dospělých kuřáků, myslím si, že je důležité neustálé zdůrazňování zdravotních rizik spojených s kouřením a poskytování poradenství těm, kteří se rozhodnou s kouřením skoncovat. Velký význam by měl program odvykání kouření s podporou státu. Stát by mohl prostřednictvím zdravotních pojišťoven částečně hradit náklady na podpůrné prostředky potřebné k odvykání. Zdravotní pojišťovna ministerstva vnitra tak činí již v současnosti a poskytuje svým pojištěncům příspěvek na léčbu v Centru léčby závislosti na tabáku do výše 1000 korun. O zavedení podobné služby

uvažuje od příštího roku Všeobecná zdravotní pojišťovna, která chce v rámci svého preventivního programu motivovat k odvykání kouření formou finančního příspěvku.⁶⁹

Příkladem podobného přístupu, ale ze strany zaměstnavatele, je aktivita ústecké firmy Metal, která chce pomoci svým pracovníkům, kteří se rozhodli skončit s kouřením. Firma těmto zaměstnancům domluvila setkání s odborníky a těm, kteří se do programu přihlásili, zaplatila 2 000 korun za poslední měsíc z tříměsíční odvykací kúry.⁷⁰

Prodej

Prodej tabákových výrobků upravuje zákon č. 359/2005, o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních. V obou těchto zákonných normách jsou vyjmenována místa, kde lze tabákové výrobky prodávat, případně, kde je to zakázáno. V praxi to znamená, že v téměř každé prodejně s potravinami jsou nám na vyčleněném místě nabízeny cigarety. Toto místo se nachází velmi často u pokladen, kde se tak setkává nabídka cigaret s nabídkou nejrůznějších cukrovinek určených především dětem.

Z hlediska omezení prodeje tabákových výrobků by bylo účelné učinit tyto produkty co nejméně dostupné. Dosáhnout tohoto stavu by se dalo zákazem jakéhokoliv jiného prodeje tabákových výrobků, než ve speciálních, pouze k tomuto účelu zřízených prodejnách. Mírnější varianta takového zákazu by spočívala ve stávající možnosti prodeje těchto výrobků také ve stáncích s denním tiskem.

Varování na obalech

V současnosti musí být cigarety označeny slovními varováními dle vyhlášky č. 344/2003 Sb., kterou se stanoví požadavky na tabákové výrobky. Skutečností je, že přestože jsou tato varování prakticky nepřehlédnutelná a jejich znění se musí pravidelně obměňovat, míjejí se účinkem, protože si na ně kuřáci již zvykli a v podstatě je nevnímají.

Změnu, alespoň dočasně, by mohla přinést aplikace doporučení Evropské komise o používání barevných fotografií nebo jiných ilustrací jako zdravotních varování na obalech tabákových výrobků. Toto doporučení je obsaženo v Rozhodnutí Komise

⁶⁹ Zpravodajský server iDNES.cz: *Pojišťovny dají více na odvykání kouření*, 21.8.2007. Dostupné na [www: <http://zdravi.idnes.cz/pojistovny-daji-vice-na-odvykani-koureni-fp9-/koureni.asp?c=A070817_142842_koureni_skr>](http://zdravi.idnes.cz/pojistovny-daji-vice-na-odvykani-koureni-fp9-/koureni.asp?c=A070817_142842_koureni_skr) [cit.21.8.2007].

⁷⁰ Mladá fronta DNES, 10.7.2007: *Přestaň kouřit, zaplatíme ti*, str. 1

č. 2003/641/ES ze dne 5. září 2003 a obsahuje i vzory 36 barevných fotografií, mnohdy se značně drastickým obsahem, které byly vybrány pro případ, že se přejde na obrázkový způsob varování (viz. příloha).

Tato varování by se musela opět pravidelně obměňovat, aby bylo dosaženo co nejvyššího účinku. Jedná se však pouze o doporučení Komise jednotlivým zemím, žádný závazný termín nebyl stanoven a zatím se neuvažuje o tom, že něco takového zavede Česká republika v předstihu.⁷¹

Reklama

V oblasti reklamy a propagace tabákových výrobků existují v současnosti poměrně značná omezení. Přesto je v některých případech tato reklama povolena. Jsou to především místa, kde je prodej tabákového zboží povolen, přičemž u specializovaných prodejen tabákových výrobků může být reklama i ve výkladní skříni takové prodejny.

Možným řešením by byl úplný zákaz tabákové reklamy s výjimkou specializovaných prodejen, kde by však byla reklama omezena pouze na vnitřní prostory takové prodejny. Zákaz reklamy by se měl vztahovat bez výjimky i na oblast motoristického sportu, kde je tabáková reklama dosud povolena v případě, že se nejedná o akci, která se týká jiného státu Evropského společenství, nebo akci s přeshraničním účinkem.

Snížení rizika vzniku požárů

Poměrně častou příčinou vzniku požárů jsou odhozené nedopalky cigaret, případně nedbalost a neopatrnost kuřáků. Dochází tak ke zbytečným úmrtím, zraněním a značným škodám na majetku. Podle statistik ministerstva vnitra bylo například v letech 2002 až 2006 kouřením způsobeno 4363 požárů, při kterých zahynulo 96 osob. V souvislosti s těmito čísly by mělo jistě velký význam přijetí návrhu Evropské komise, povolit pouze prodej cigaret se sníženou schopností zapálit, takzvaných „RIP cigaret“, které díky své konstrukci snižují intenzitu žhnutí uvnitř cigarety, zpomalují hoření a snižují riziko vzniku požáru až o 60%.⁷²

---

⁷¹ Právo, 19.12.2006: *S děsivými obrázky na cigaretách ČR nespěchá*, str. 1

⁷² Lidové noviny, 1.12.2007: *Brusel prosazuje samozhášecí cigarety*, str.7

Zákazy

Zákon 379/2005 Sb., o opatřeních před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami upravuje nedostatečně především zákaz kouření **v pohostinských zařízeních**. Změna příslušného ustanovení je nanejvýš nutná. Patrně by nebylo dobré vydat se cestou absolutního zákazu, protože je spíše na škodu někdy až zbytečná radikálnost opatření, která mají kouření zabránit. To, že největší diskuze vzbuzuje prosazování zákazu kouření právě v pohostinských zařízeních, bude jistě dáno tím, že na rozdíl od jiných míst zde kuřáci tvoří většinu a považují toto prostředí tak říkajíc za své. Vhodné by bylo přijmout kompromisní řešení a zavést, podobně jako je tomu v některých evropských zemích, určitá omezení s výjimkami. Například již v současnosti jsou některé podniky vybaveny tak kvalitním a účinným odsávacím zařízením, že člověk ani nepozná, že kdosi u sousedního stolu kouří.

Majitel pivnice nebo baru, kde není podáváno jídlo, by se mohl sám rozhodnout, zda bude jeho podnik kuřácký či nekuřácký. V prvním případě by musel být tento fakt zřetelně uveden před vstupem do podniku. Ve všech ostatních pohostinských zařízeních by bylo v jejich vnitřních prostorách kouření zakázáno, s výjimkou těch, ve kterých budou učiněna opatření k oddělení části vyhrazené pro kuřáky. Tento prostor pro kuřáky by mohl tvořit maximálně polovinu vnitřních prostor určených pro hosty a musel by být buď oddělen stavebně, nebo vybaven účinným odsávacím zařízením. Majitelé by tak měli možnost rozhodnout se pro jedno z těchto řešení, protože ne všude lze prostory rozdělit stavebními úpravami a ne každý majitel se rozhodne pro nákladnou investici do technického zařízení.

Vymahatelnost zákona stěžuje **na nástupištích veřejné dopravy** mnohdy absence přesného vymezení prostoru nástupiště. Novela zákona navrhuje zúžit tento zákaz pouze na uzavřená a krytá nástupiště. Tím by se ale v oblasti veřejné dopravy značně omezil okruh míst, kde zákaz nyní platí. Dohadům o tom, kde vlastně nástupiště začíná a kde končí, by podle mého mínění zabránila povinnost provozovatele, vymezit přesně a zřetelně hranice nástupiště vodorovným značením (barevně, pruhy z dlažby, apod.).

Vhodné by bylo prosazení zákazu kouření **ve společných prostorách bytových domů**. Kouření v těchto prostorách je velmi často předmětem sporů jednotlivých nájemníků či majitelů bytů. Nájemník kuřák, aby sám sobě nezamořil byt cigaretovým kouřem, odchází kouřit na společnou chodbu a obtěžuje tak exhalacemi všechny ostatní

nájemníky. To, že cigaretový kouř, podobně jako nepřiměřený hluk, může narušovat výkon práv spojených s užíváním bytu ve smyslu ustanovení § 687 odst. 1 občanského zákoníku, přitom potvrdil ve svém rozsudku i Nejvyšší soud.⁷³

Z hlediska bezpečnosti silničního provozu by bylo vhodné změnou v zákoně o silničním provozu zakázat kouření **při řízení motorového vozidla**, podobně, jako je tomu v případě telefonování.

---

⁷³ *Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14.2.2006, sp.zn. 26 Cdo 1325/2005*

Závěr

Regulace kouření v České republice a opatření v této souvislosti přijímaná jsou, i přes určitou zdlouhavost v jejich schvalování, zcela v kontextu s trendem, jenž se projevuje ve všech členských státech Evropského společenství, tedy se snahou o prosazení nekuřáckého prostředí. Vytlačení tabákového kouře ze všech veřejných míst, postupné rozšiřování zákazu kouření na další místa a s tím související snižování počtu kuřáků, bude mít za následek zlepšení zdravotního stavu populace, zvýšení produktivity práce a v konečném důsledku tedy dlouhodobý příznivý hospodářský dopad. To vše i přes ekonomické ztráty v odvětvích souvisejících s tabákovým průmyslem a přes ztráty ve výběru daní.

Zásadní význam v boji proti kouření mají legislativní opatření státu. V této souvislosti je nanejvýš nutná úprava některých ustanovení zákona č.379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami. Zákon by měl především jasně a přesně, bez možnosti dvojího výkladu, upravit zákaz kouření v zařízeních společného stravování. Zde by měl být zákaz formulován tvrději a v zájmu ochrany zdraví nekuřáků. Stát by měl také v daleko větší míře podporovat preventivní programy, jejichž cílem je zabránit vzniku kuřáctví u dětí a mládeže. Dospělým, kteří chtějí skončit s kouřením, by mohla být poskytnuta alespoň částečně hrazená odborná pomoc s odvykáním. Ve snaze o prosazení prostředí bez tabákového kouře jsou důležité i aktivity nevládních organizací, různých zdravotnických, spotřebitelských, ekologických a dalších sdružení, vyvíjejících v tomto směru tlak na státní aparát a ovlivňujících veřejné mínění ve prospěch takových opatření.

Zákaz tabáku a všeobecný zákaz kouření je zatím nereálný, ale požadavek na zákaz kouření ve veřejných prostorech, dopravních prostředcích, na pracovištích, prostě všude tam, kde jsou kuřáci a nekuřáci společně, je s ohledem na zdraví nekuřáků naprosto opodstatněný. Domnívám se, že takováto ochrana nekuřáků před nemocemi způsobenými pasivním kouřením je i ospravedlnitelným cílem určité diskriminace kuřáků. Nekouření by se mělo stát společenskou normou, která nebude chápána jako omezení, ale naopak, která přináší vyšší kvalitu života.

Použité zdroje

Literatura

1. Gilman Sander L.: *Příběh kouře: člověk a kouření od úsvitu dějin až po současnost*. 1.vydání, Dybbuk, Praha 2006. ISBN 80-86862-23-2.
2. *Rámcová úmluva o kontrole tabáku*. Dokument Světové zdravotnické organizace z 21.5.2003.
3. Sovinová H., Csémy L., Sadílek P.: *Vývoj prevalence kuřáctví v dospělé populaci ČR; Názory a postoje občanů k problematice kouření (období 1997 – 2005)*, Výzkumná zpráva, vydal Státní zdravotní ústav, 2006.
4. Sovinová H., Csémy L., Kernová V., Kebza V.: *Kouření cigaret a pití alkoholu v České republice*. 1.vyd. Praha, Státní zdravotní ústav 2003. Počet stran 96. ISBN 80-7071-230-9.
5. Zelená kniha; *K Evropě bez tabákového kouře: možnosti politiky na úrovni EU*. Materiál Komise evropských společenství ze dne 30.1.2007.

Právní zdroje

1. *Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14.2.2006, sp.zn. 26 Cdo 1325/2005*
2. *Sněmovní tisk č.142/0, návrh na vydání zákona ze dne 7.2.2007, kterým se mění zákon č. 379/2005 Sb.*
3. *Sněmovní tisk č.142/2, usnesení hospodářského výboru ze dne 10.10.2007, k návrhu na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 379/2005 Sb.*
4. *Sněmovní tisk č.142/3, usnesení hospodářského výboru ze dne 16.1.2008, k návrhu na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 379/2005 Sb.*
5. *Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších změn a doplnění*
6. *Výhláška č. 344/2003 Sb., ze dne 30.9.2003, kterou se stanoví požadavky na tabákové výrobky*
7. *Zákon č. 20/1966 Sb., ze dne 17.3.1966, o péči o zdraví lidu*

8. *Zákon č. 37/1989 Sb., ze dne 28.3.1989, o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi*
9. *Zákon č. 40/1995 Sb., ze dne 9.2.1995, o regulaci reklamy*
10. *Zákon č. 48/1997 Sb., ze dne 28.3.1997, o veřejném zdravotním pojištění*
11. *Zákon č. 110/1997 Sb., ze dne 24.4.1997, o potravinách a tabákových výrobcích*
12. *Zákon č. 200/1990 Sb., ze dne 17.5.1990, o přestupcích*
13. *Zákon č. 231/2001 Sb., ze dne 17.5.2001, o provozování rozhlasového a televizního vysílání*
14. *Zákon č. 262/2006 Sb., ze dne 21.4.2006, zákoník práce*
15. *Zákon č. 353/2003 Sb., ze dne 26.9.2003, o spotřebních daních*
16. *Zákon č. 377 z 26.5.2004 Z.z., o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov a Zákon č. 465 z 23.9.2005, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 377/2004 Z.z.*
17. *Zákon č. 379/2005 Sb., ze dne 19.8.2005, o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami*

Elektronické zdroje

1. *České dráhy: Konec kouření ve vlacích.* [online]. Dostupné na [www:](http://www.cd.cz/index.php?action=article&id=49293) <<http://www.cd.cz/index.php?action=article&id=49293>> [cit.3.12.2007].
2. *Česká koalice proti tabáku: Zákaz kouření na veřejnosti podporuje 57,8% Čechů.* [online]. Dostupné na [www:](http://www.dokurte.cz/?stranka=Fakta_o_tabaku&typ=clanky&vypsat=1827) <http://www.dokurte.cz/?stranka=Fakta_o_tabaku&typ=clanky&vypsat=1827> [cit.19.10.2007].
3. *England Smoking Ban - 1st July 2007.* [online]. Dostupné na [www:](http://www.englandsmokingban.co.uk/about-the-england-smoking-ban.php) <<http://www.englandsmokingban.co.uk/about-the-england-smoking-ban.php>> [cit.2.11.2007].
4. *Eurobarometr: Attitudes of European towards tobacco.* [online]. Dostupné na [www:](http://ec.europa.eu/health/ph_information/documents/ebs_239_en.pdf) <http://ec.europa.eu/health/ph_information/documents/ebs_239_en.pdf> [cit.5.9.2007]

5. *Framework Convention Alliance for Tobacco Control* [online]. Dostupné na www:
< <http://www.ftc.org/index.php?item=countryinfo&code=CZE> > [cit.10.12.2007].
6. *Historie kouření.i* [online]. Dostupné na www:
< http://www.gymfry.cz/zmp0405/talackova/data/teoreticka_cast/historie.htm >
[cit.5.9.2007].
7. Robert N. Proctor: *Hitler, das „Rassengift“ und die Spätfolgen*, 2.1.2007.
Dostupné na www:
<<http://www.sueddeutsche.de/deutschland/artikel/773/96677/>> [cit.10.12.2007].
8. Wikipedia: *List of smoking bans, England*. [online]. Dostupné na www:
<http://en.wikipedia.org/wiki/Smoking_ban_in_England#External_links>
[cit.25.10.2007].
9. Wikipedia: *List of smoking bans, Ireland*. [online]. Dostupné na www:
<http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_smoking_bans#.C2.A0Ireland>
[cit.25.10.2007].
10. Wikipedia: *Rauchverbot*. [online]. Dostupné na www:
<<http://de.wikipedia.org/wiki/Rauchverbot#Frankreich>> [cit.25.1.2008].
11. Wikipedie: *Tabák*. [online]. Dostupné na www:
<<http://cs.wikipedia.org/wiki/Tab%C3%A1k>> [cit.15.8.2007].
12. Zdraví.Žena: *Ve Skotsku si již v hospodě nezapálíte*, 28.3.2007. [online].
Dostupné na www:
<<http://zdravi.centrum.cz/zpravy/2006/3/28/clanky/ve-skotsku-si-jiz-v-hospode-nezapalite/>> [cit.19.10.2007].
13. Zpravodajský server hospodářských novin: EU: Kuřáky lze diskriminovat,
9.8.2006. [online]. Dostupné na www:
<http://zahranicni.ihned.cz/c3-19039110-H00000_d-eu-kuraky-lze-diskriminovat>
[cit.11.10.2007].
14. Zpravodajský server hospodářských novin: EK: Poškozovat práva kuřáků je nepřipustné, 7.8.2006. [online]. Dostupné na www:
<http://zahranicni.ihned.cz/1-10086640-19059610-H00000_d-6a>
[cit.11.10.2007].

15. Zpravodajský server iDNES.cz: *Pojišťovny dají více na odvykání kouření*, 21.8.2007. Dostupné na www:
<http://zdravi.idnes.cz/pojistovny-daji-vice-na-odvykani-koureni-fp9-/koureni.asp?c=A070817_142842_koureni_skr> [cit.21.8.2007].

Tisk

1. Lidové noviny, 1.12.2007: *Brusel prosazuje samozhášecí cigarety*, str.7
2. Mladá fronta DNES, 10.7.2007: *Přestaň kouřit, zaplatíme ti*, str. 1
3. Právo, 19.12.2006: *S děsivými obrázky na cigaretách ČR nespěchá*, str. 1

Příloha

Vzory kombinovaných varování na obaly cigaret, obsažené v rozhodnutí Komise evropských společenství č. 2003/641/ES ze dne 5. září 2003

Kuřáci umírají předčasně

Celoživotní kuřáci si zkracují život
průměrně o 14 let

Kuřáci umírají předčasně

Kuřáci umírají předčasně

Kuřáci umírají předčasně

Kouření ucpává tepny a způsobuje infarkt a mrtvici

Riziko mozkové mrtvice je u kuřáků
přibližně o 50% vyšší než u nekuřáků

Kouření ucpává tepny a způsobuje infarkt a mrtvici

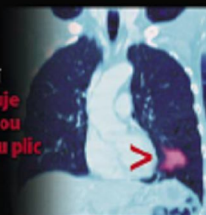
Kouření ucpává tepny a způsobuje infarkt a mrtvici

Kouření ucpává tepny a způsobuje infarkt a mrtvici

Kouření způsobuje smrtelnou rakovinu plic

Kouření způsobuje smrtelnou rakovinu plic

Kouření způsobuje smrtelnou rakovinu plic

Kouření způsobuje smrtelnou rakovinu plic

Kouření je vysoce návykové, nezačínajte s ním

Kouření je vysoce návykové, nezačínajte s ním

Kouření je vysoce návykové, nezačínajte s ním

Kouření je vysoce návykové, nezačínajte s ním

Přestat kouřit, znamená snížit riziko vzniku smrtelných onemocnění srdce a plic

Riziko srdečně-cévních onemocnění se po jednom roce nekouření sníží o 50%

Přestat kouřit, znamená snížit riziko vzniku smrtelných onemocnění srdce a plic

Přestat kouřit, znamená snížit riziko vzniku smrtelných onemocnění srdce a plic

Přestat kouřit, znamená snížit riziko vzniku smrtelných onemocnění srdce a plic

Kouření může způsobit pomalou a bolestivou smrt

Kouření může způsobit pomalou a bolestivou smrt

Kouření může způsobit pomalou a bolestivou smrt

Kouření může způsobit pomalou a bolestivou smrt

Kouření způsobuje stárnutí kůže

Kouření způsobuje stárnutí kůže

Kouření způsobuje stárnutí kůže

Kouření způsobuje stárnutí kůže

Kouření může poškodit sperma a snižuje plodnost

Kouření může poškodit sperma a snižuje plodnost

Kouření může poškodit sperma a snižuje plodnost

Kouření může poškodit sperma a snižuje plodnost

Kouření může snižovat krevní oběh a způsobuje neplodnost

Kouření může snižovat krevní oběh a způsobuje neplodnost

Kouření může snižovat krevní oběh a způsobuje neplodnost

Kouření může snižovat krevní oběh a způsobuje neplodnost

Kouř obsahuje benzen, nitrosaminy, formaldehyd a kyanovodík

Kouř obsahuje benzen, nitrosaminy, formaldehyd a kyanovodík

Kouř obsahuje benzen, nitrosaminy, formaldehyd a kyanovodík

Kouř obsahuje benzen, nitrosaminy, formaldehyd a kyanovodík

Kouření v těhotenství škodí zdraví Vašeho dítěte

Kouření v těhotenství škodí zdraví Vašeho dítěte

Kouření v těhotenství škodí zdraví Vašeho dítěte

Kouření v těhotenství škodí zdraví Vašeho dítěte

Chraňte děti: nenuťte je vdechovat Váš kouř

Chraňte děti: nenuťte je vdechovat váš kouř

Chraňte děti: nenuťte je vdechovat váš kouř

Chraňte děti: nenuťte je vdechovat váš kouř

Váš lékař nebo lékárník Vám může pomoci přestat s kouřením

Dokážete to, my vám můžeme pomoci

Váš lékař nebo lékárník vám může pomoci přestat s kouřením

Kouření je těžká závislost na nikotinu; nebojte se požádat o pomoc

Váš lékař nebo lékárník vám může pomoci přestat s kouřením

Váš lékař nebo lékárník vám může pomoci přestat s kouřením

Získejte pomoc při odvykání kouření

0803 00 00 00
Zvolte svobodu, my vám pomůžeme

Požádejte o pomoc při odvykání kouření

Požádejte o pomoc při odvykání kouření: **0803 00 00 00**

Požádejte o pomoc při odvykání kouření: **0803 00 00 00**